

30.1.2026

Ähtärin kaupunginvaltuustolle

Ähtärin kaupungin kuntalain 118 §:n mukaisen arviointiryhmän ehdotus kaupungin asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

1. Tausta ja toimeksianto

Kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen 118 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet laissa mainitut raja-arvot. Ähtärin kaupungin vuoden 2023 konsernitilinpäätöksen asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on 995 euroa ja vuoden 2024 vastaava alijäämä on 1 401 euroa (ml. muut omat rahastot). Valtiokonttorin talousraportoinnin määräajan päättymisen jälkeen on ilmennyt, että vuoden 2024 konsernitilinpäätöksen kertynyt alijäämä on selvästi edellä mainittua suurempi eli korjattu määrä on 1 881 euroa asukasta kohden. Tämän lisäksi neljä kuntalain 118 §:n 3 momentin muuta tunnuslukua täyttyvät. Näin ollen arviointimenettelyn käynnistämisen kriteeri täyttyy.

Ähtärin kaupunki on ollut aikaisemmin arviointimenettelyssä kaksi kertaa. Ensimmäinen arviointimenettely perustui vuosien 2005–2006 tilinpäätöksiin ja sitä koskeva arviointiryhmän ehdotus valmistui 28.5.2008. Tällöin arviointimenettelyn raja-arvot täyttyivät kaikkien kuuden tunnusluvun osalta eli vuosikate negatiivinen (pl. harkinnanvarainen avustus), tuloveroprosentti vähintään 0,5 %-yksikköä korkeampi kuin maan painotettu keskiarvo, lainamäärä yli 50 prosenttia korkeampi kuin maan keskimääräinen, taseessa kertynyttä alijäämää, omavaraisuusaste alle 50 prosenttia ja suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50 prosenttia. Ehdotukseen arviointiryhmä katsoi, että Ähtärin kaupungilla on edellytykset palvelujen tarjoamiseen kuntalaisille itsenäisenä kuntana. Tämä edellyttää kuitenkin edellä esitetyn tasapainottamisohjelman toteuttamista sekä sopeutumista ja ennakointia muuttuviin olosuhteisiin muun muassa väestötekijöissä ja elinkeinorakenteissa.

Toinen arviointimenettely perustui vuosien 2015–2016 tilinpäätöksiin ja sitä koskeva arviointiryhmän ehdotus valmistui 14.2.2018. Tällöin arviointimenettelyn raja-arvo täyttyi konsernin

taseen kertyneen alijäämän perusteella (-1 794 €/as v. 2015 ja -1 468 €/as v. 2016). Ehdotukseen arviointiryhmä katsoi, että Ähtärin kaupungilla on edellytykset palvelujen tarjoamiseen kuntalaisille itsenäisenä kuntana. Ehdotuksen mukaan emokunnan taseen kertynyt alijäämä tuli olla katettuna vuoteen 2019 mennessä, mikä toteutui (+2,5 milj. € eli +451 e/as), mutta asiaan vaikutti oleellisesti 5,2 milj. euron satunnainen tuotto vuonna 2019 (Kuusioliinna Terveys Oy:n osakkeiden myynti noin 5,2 miljoonalla eurolla joulukuussa 2019).

Koska Ähtärin arviointimenettelyn edellytykset täyttyvät selvästi ja taloustilanne on heikentynyt merkittävästi erityisesti vuosina 2023–2024, valtiovarainministeriö asetti 28.8.2025 kuntalaissa tarkoitetun arviointiryhmän. Arviointiryhmän toimikausi oli 28.8.2025 – 31.1.2026.

Arviointiryhmän puheenjohtajaksi nimettiin hallintotieteiden maisteri Kimmo Behm, Ähtärin kaupungin edustajaksi kaupunginjohtaja Perttu Sonninen ja valtiovarainministeriön edustajaksi finanssineuvos Ville Salonen. Arviointiryhmän kokouksiin ovat lisäksi osallistuneet Ähtärin kaupunginhallituksen puheenjohtaja Irma Kuoppala, asianhallintapäällikkö Merja Keski-Ikkala sekä asiantuntijasihteerinä neuvotteleva virkamies Hanna-Mari Talka valtiovarainministeriöstä.

Arviointiryhmä tehtävänä oli tehdä ehdotus kaupungin asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Kaupunginvaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän toimenpideehdotukset ja saatettava niitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Valtiovarainministeriö tekee arviointiryhmän toimenpideehdotusten ja kunnanvaltuuston päätösten perusteella ratkaisun kuntarakennelaissa tarkoitetun erityisen selvityksen tarpeellisuudesta kuntajaon muuttamiseksi.

Arviointiryhmä piti 7 kokousta. Lisäksi Ähtärissä järjestettiin 21.10.2025 valtuustoinfo arviointimenettelystä ja esiteltiin valtiovarainministeriön näkemykset kunnan taloudellisesta tilanteesta.

2. Arviointiryhmän ehdotuksen perustelut

Arviointiryhmän selvitys Ähtärin kaupungin mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut ja ehdotus toimenpiteiksi perustuvat sekä toteutuneeseen talouskehitykseen että arvioon talouden kehityksestä lähivuosina. Tulevien vuosien talouden kestävyys arvioinnissa kunnan esittämällä talouden tasapainottamisohjelmalla on keskeinen merkitys. Näistä lähtökohdista on arvioitu kahta mahdollisuutta, kunnan säilymistä itsenäisenä ja tätä edellyttäviä talouden tasapainotustoimia tai palveluiden vaarantumisesta johtuvaa tarvetta kuntajaon muuttamiselle. Arvioitaessa kunnan edellytyksiä turvata asukkaiden lakisääteiset palvelut on lisäksi huomioitu kunnan muut olosuhteet, kuten väestölliset, maantieteelliset ja elinkeinorakenteelliset tekijät.

Talouden kestävyys arvioinnissa on tarkasteltu sekä **emokaupungin** että **kaupunkikonsernin** tilannetta.

Ähtärin kaupungin konsernitilinpäätöksessä yhdisteltäviin yhteisöihin kuuluivat vuoden 2024 tilinpäätöksessä tytäryhteisöinä Ähtärin Teollisuuskiinteistöt Oy (100 %), Kiinteistö Oy Ähtärin Vuokratilat (100 %), Ähtärin Energia ja Vesi Oy (100 %), Ähtärin Matkailu Oy (100 %), Ähtärin

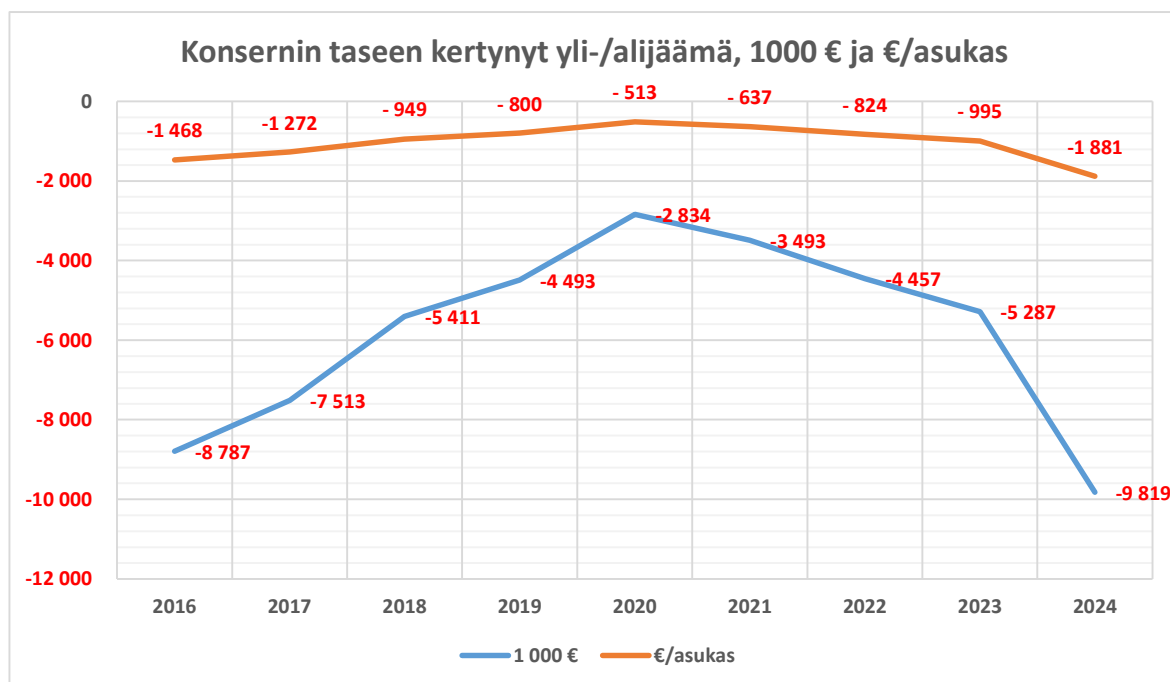
Eläinpuisto oy (99,7 %), Ähtärin Liikunnan Tuki Oy (90,2 %), Hotelli Mesikämmen Oy (99,7 %), Ähtärin Zoo Resort Oy (89,8 %), Snowpanda Resort Ähtäri Zoo Oy/Ltd (99,7 %), Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy (100 %), Kiinteistö Oy Ähtärin Sairaalanmäki (50,1 %) sekä Pirkanpohjasäätiön jäsenyys. Lisäksi kuntayhtymien osalta Ähtärin konsernitilinpäätökseen sisältyivät Etelä-Pohjanmaan liitto (2,9 %), Seinäjoen koulutuskuntayhtymä (4,61 %) sekä Kuntayhtymä KYMPPI (7,83 %).

Tytäryhtiöitä koskevat muutokset vuoden 2024 tilanteeseen on esitetty tämän asiakirjan myöhemmissä osissa.

2.1. Talouden toteutunut kehitys

Ähtärin kaupunki päätyi arviointimenettelyyn vuoden 2024 **konsernitilinpäätöksen taseen kertyneen alijäämän perusteella**. Tämän lisäksi Ähtäri täytti ainoana kuntana **kaikki neljä talouden tunnusluvun kriteerit**. Konsernin taseessa on ollut kertynyttä alijäämää yhtäjaksoisesti siitä lähtien kun konsernitilinpäätöksiä on alettu raportoida eli vuodesta 2015 lähtien. Konsernin tilikaudet ovat olleet alijäämäisiä ao. ajanjaksona vuonna 2015 sekä vuosina 2023–2024. Heikoin tilanne oli vuonna 2024, jolloin tilikausi oli noin 4,5 milj. euroa eli 868 euroa per asukas alijäämäinen. Ähtärin kaupunki on myös saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuosina 2021, 2023, 2024 ja 2025. Korotuksista huolimatta alijäämät ovat olleet viime vuosina kasvussa.

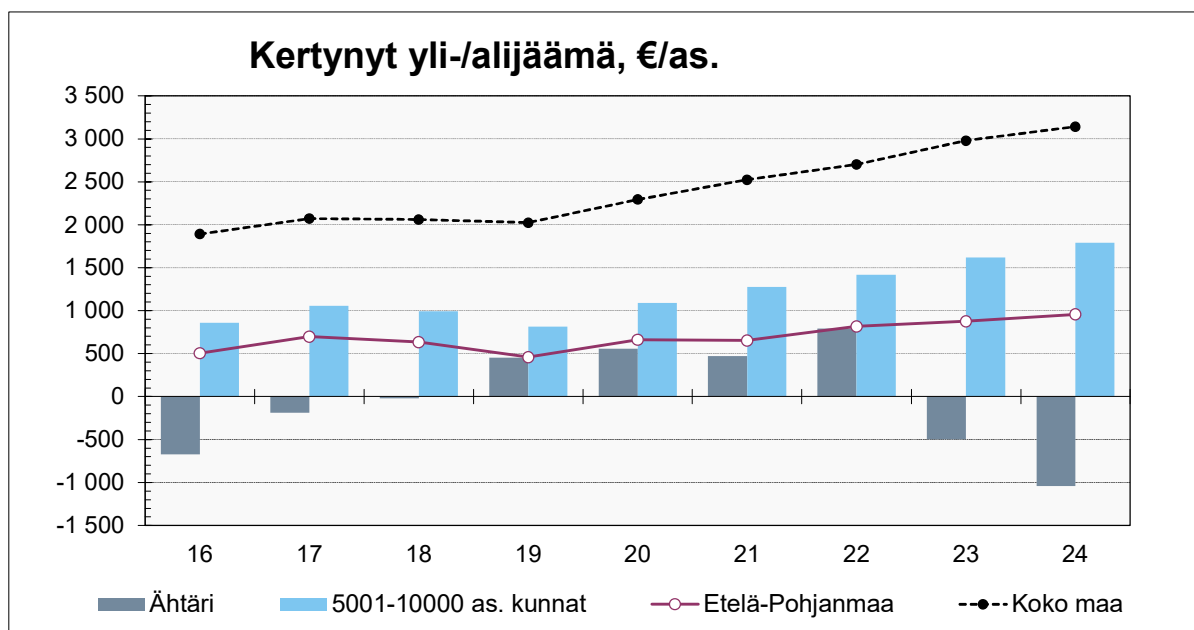
Kuvio 1. Konsernin taseen kertynyt ali-/ylijäämä 2016–2024, 1000 € ja €/asukas

Tarkastelussa on lisäksi hyvä huomioida se, että vuodet 2020–2023 ovat olleet kuntataloudessa varsin vahvoja. Tähän ovat vaikuttaneet pääosin kertaluonteiset ja poikkeukselliset tekijät, kuten vuosina 2020–2022 maksetut valtion huomattavat koronatuot, omaisuuden myynnit sekä sote-

uudistukseen liittyvä ns. verohäntä, joka kohdistui erityisesti vuodelle 2023 (noin 1,3 mrd. euroa) ja osin vuodelle 2024. Ähtärin kehitys siis poikkeaa kuntien yleisestä kehityksestä.

Kuvio 2. Emokunnan taseen kertynyt ali-/ylijäämä 2015–2024, Ähtäri ja verrokki, €/asukas

Sekä emon että konsernin talouden heikkoon kehitykseen sekä alijäämien kasvuun ovat vaikuttaneet erityisesti kaupungin tytäryhtiöiden tilanne. Tytäryhtiöillä tarkoitetaan tässä yhteydessä Ähtärin Eläinpuisto Oy:tä, Hotelli Mesikämmen Oy:tä sekä Snowpanda Resort Ähtäri Zoo Oy:tä. Näiden yhtiöiden vuosien 2018–2024 yhteenlaskettu tulos on -6,75 milj. euroa negatiivinen. Alla olevassa taulukossa on esitetty kumulatiiviset tulokset ao. yhtiöittäin.

Taulukko 1. Ähtärin keskeisten tytäryhtiöiden kumulatiiviset tulokset vuosilta 2018–2024, euroa

Ähtärin Eläinpuisto Oy	-6 315 000
Hotelli Mesikämmen Oy	-616 000
Snowpanda Resort Ähtäri Oy	182 000
Yhteensä	-6 749 000

Lisäksi kaupunkikonsernin tulokseen ovat vaikuttaneet em. yhtiöiden saatavien alaskirjaukset. Kaupungin taseeseen on tehty alaskirjauksia vuosien 2023 ja 2024 tilinpäätöksiin seuraavasti:

TP2023, alaskirjaus yht. 7 662 401 euroa, joista:

- Ähtärin Eläinpuisto Oy myyntisaamiset 749 533 euroa
- Ähtärin Eläinpuisto Oy lainasaamiset 3 769 635 euroa
- Snowpanda Oy myyntisaamiset 281 807 euroa
- Snowpanda Oy lainasaamiset 1 500 000 euroa

- Hotelli Mesikämmen Oy myyntisaamiset 281 807 euroa
- Hotelli Mesikämmen Oy lainasaamiset 1 250 000 euroa

TP2024, alaskirjaus yht. 2 282 957 euroa, joista:

- Ähtärin Eläinpuisto Oy myyntisaamiset 884 514 euroa
- Ähtärin Eläinpuisto Oy muut saamiset (Kuntarahoituksen lainantakaus) 298 625 euroa
- Snowpanda Oy myyntisaamiset 82 600 euroa
- Hotelli Mesikämmen Oy myyntisaamiset 1 017 218 euroa.

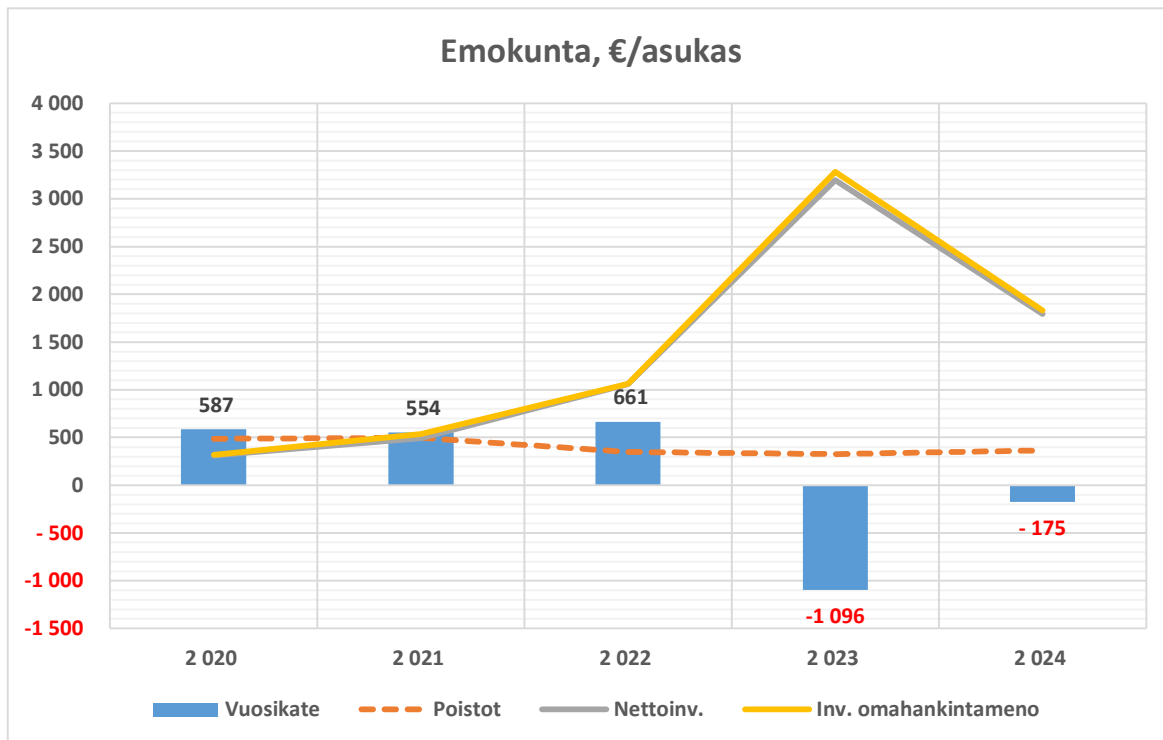
Edellä mainitut yhtiöt on asetettu konkurssiin vuosien 2024 ja 2025 aikana. Konkursseista aiheutuu alaskirjauksia myös vuoden 2025 aikana yhteensä 5,4 milj. euroa, jotka heikentävät merkittävästi kaupunkikonsernin vuoden 2025 tulosta. Tarkemmat vaikutukset vuodelle 2025 on esitetty kappaleessa 2.2 talouden kehitysarvio ja tasapainottamistoimet.

Emokunnan vuosikate oli negatiivinen vuosina 2023 ja 2024, kun taas konsernilla vain vuosi 2024 oli negatiivinen, joskin vuosikate heikkeni merkittävästi myös vuonna 2023. Vuosikatteiden heikkoutta selittää pitkälti aiemmin mainitut alaskirjaukset vuosina 2023–2024. Lisäksi verotulojen heikko kehitys on vaikuttanut osaltaan tilanteeseen. Negatiivinen vuosikate tarkoittaa, että kunta joutuu rahoittamaan osan toimintakuluista rahavaroilla, omaisuuden myynneillä tai lainan lisäyksellä, mikä tarkoittaa toisin sanoen ns. syömävelkaa. Tämän lisäksi muulla kuin tulorahoituksella rahoitettavaksi jäävät investoinnit ja lainojen hoitokulut eli korot ja lyhennykset

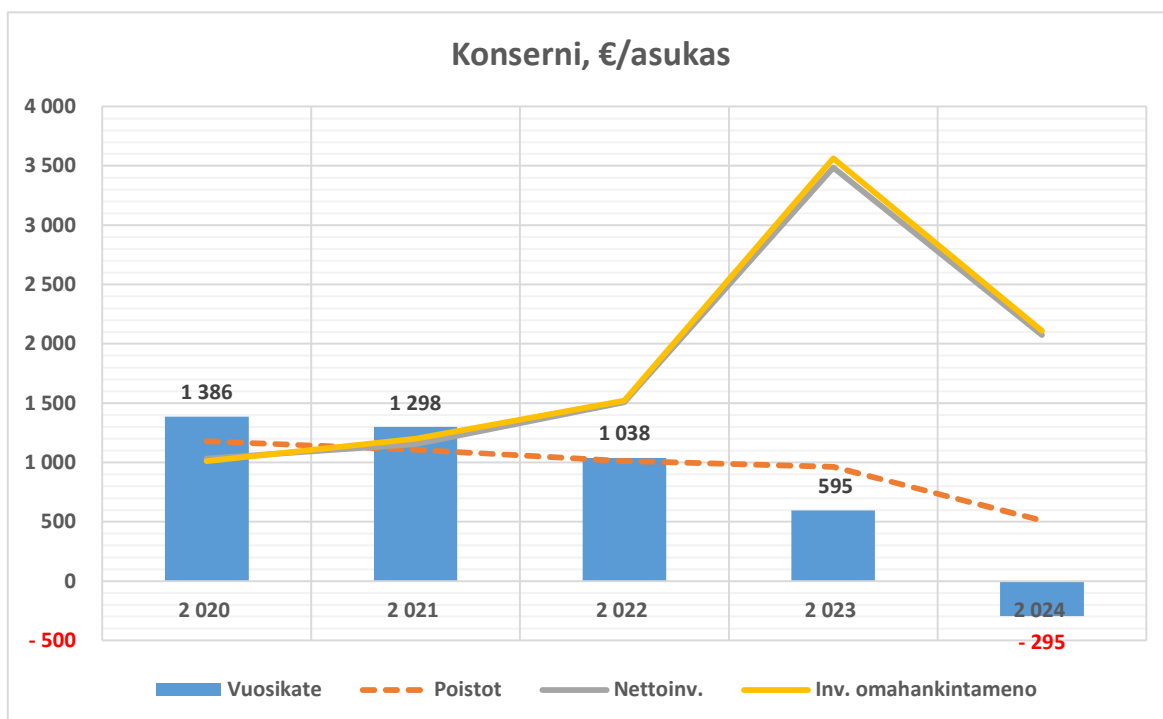
Kuvioissa 3 ja 4 on esitetty sekä emon että konsernin vuosikate, poistot ja arvonalentumiset sekä nettoinvestoinnit vuosina 2020–2024. Nettoinvestoinneilla tarkoitetaan tässä yhteydessä investointimenoja, joista on vähennetty investointeihin saadut rahoitusosuudet sekä investointihyödykkeiden luovutustulot eli omaisuuden myyntitulot. Investointien omahankintamenolla taas tarkoitetaan investointimenoja, joista on vähennetty saadut rahoitusosuudet. Konsernin osalta tulee huomioida se, että hyväksytyssä tilinpäätöksessä (ja kuviossa 4) poistoihin sisältyvässä arvonalentumisissa on suuruudeltaan noin 1,9 milj. euroa virheellinen tieto, joka korjataan vuoden 2025 konsernitilinpäätökseen. Tällä korjauksella ei ole kuitenkaan vaikutusta kummankaan vuoden tilikausien yli-/alijäämään, vaan kyse on tyttären saamisten alaskirjausten korjaamisesta oikeaan kohtaan tuloslaskelmassa.

Kuten kuvioista voi havaita, Ähtärin investoinnit ovat olleet suuret vuosina 2023 ja 2024. Edellä mainittuun ovat vaikuttaneet uuden koulun ja uimahallin rakentaminen sekä 2. asteen kampuksen suunnittelutyöt.

Kuvio 3. Emokunnan vuosikatteen riittävyys poistoihin (ml. arvonalentumiset) ja nettoinvestointeihin 2020–2024, €/asukas

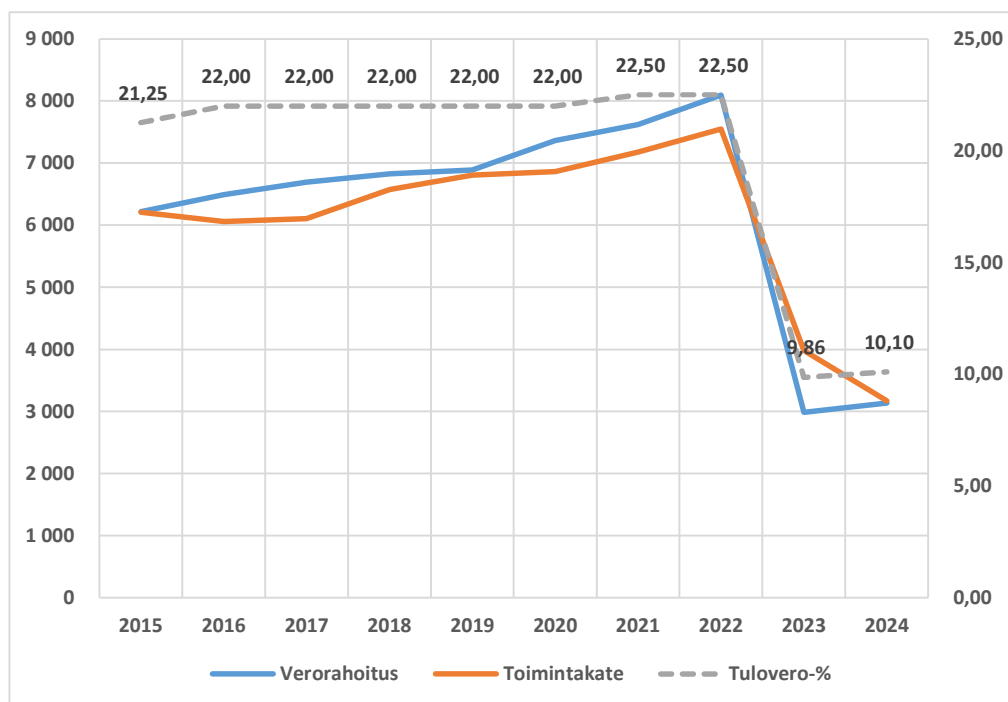
Kuvio 4. Konsernin vuosikatteen riittävyys poistoihin (ml. arvonalentumiset) ja nettoinvestointeihin 2020–2024, €/asukas

Kunnan tulorahoituksen tasapainoa kuvaava vuosikate muodostuu pääosin toimintakateen ja verorahoituksen erotuksena. Verorahoituksella tarkoitetaan verotulojen ja valtionosuuksien

yhteismäärää. Kuviosta 5 nähdään, että verorahoitus on ylittänyt toimintakatteen vuoteen 2022 saakka, mutta ei enää vuosina 2023–2024. Tilanteeseen on osaltaan myötävaikuttanut kunnallisveroprosentin nostot vuosina 2016, 2021 ja 2024. Vuodesta 2023 lähtien kaikkien kuntien tulot ja kustannukset laskivat merkittävästi sote-uudistuksen takia.

Kuvio 5. Toimintakate, verorahoitus ja tuloveroprosentti 2015–2024, €/asukas ja % (emo)

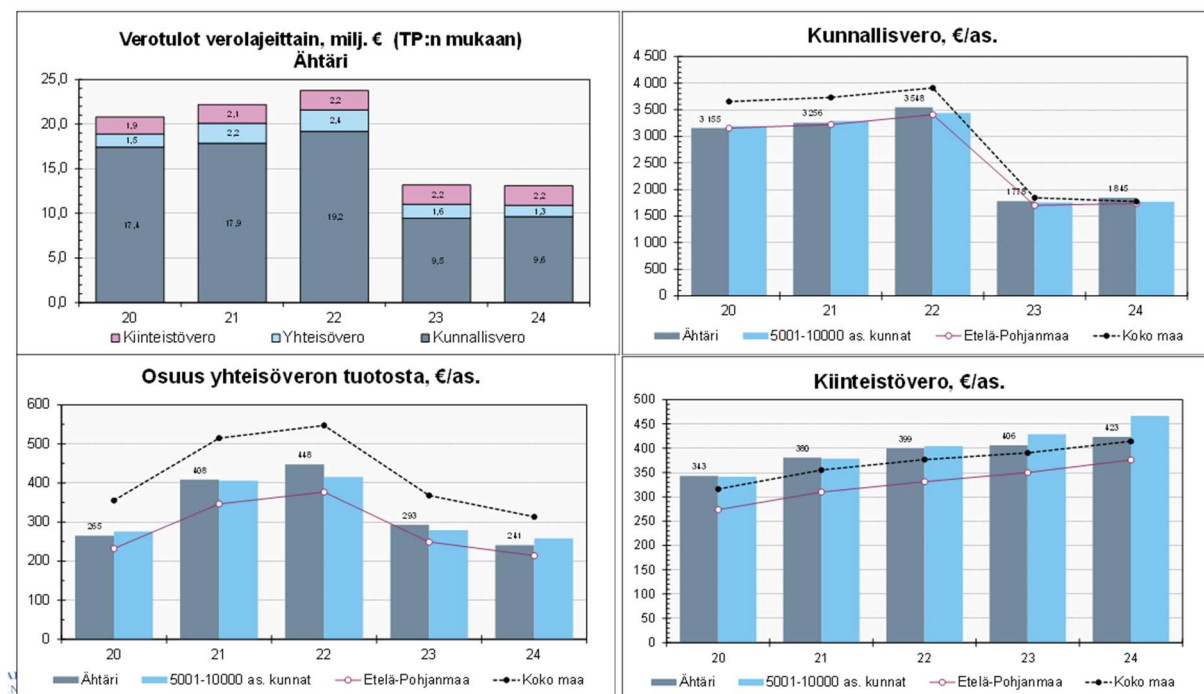

Mikäli kaupungille ei olisi aiheutunut aiemmin mainittuja tytäryhtiöstä johtuvia alaskirjauksia, vuosien 2023 ja 2024 toimintakatteen ja verorahoituksen erotukset olisivat olleet positiivisia sekä tulokset olisivat olleet selvästi parempia. Vuosikate olisi ollut molempina vuosina positiivinen ja tilikauden tulos oli ollut positiivinen vuonna 2023, mutta edelleen negatiivinen vuonna 2024 eli noin puoli miljoonaa euroa. Tosin tässäkin on huomioitava saadut harkinnanvaraiset valtionosuuden korotukset vuosina 2023 (320 000 euroa) ja 2024 (1 milj. euroa).

Verotulot ovat olleet viime vuosina Ähtärissä verrokkikuntien tasolla kaikissa verolajeissa. Yhteisöveron osalta Ähtäriin tulot ovat olleet jonkin verran suuremmat kuin vastaavassa kuntakokoryhmässä keskimäärin, mutta vuonna 2024 tilanne muuttui päinvastaisesti. Yhteisöveron heikkoa kehitystä selittää pitkälti yleinen talouden heikko suhdannekehitys, joka vaikuttaa Ähtäriin keskimääräistä voimakkaammin mm. merkittävän veneteollisuuden myötä.

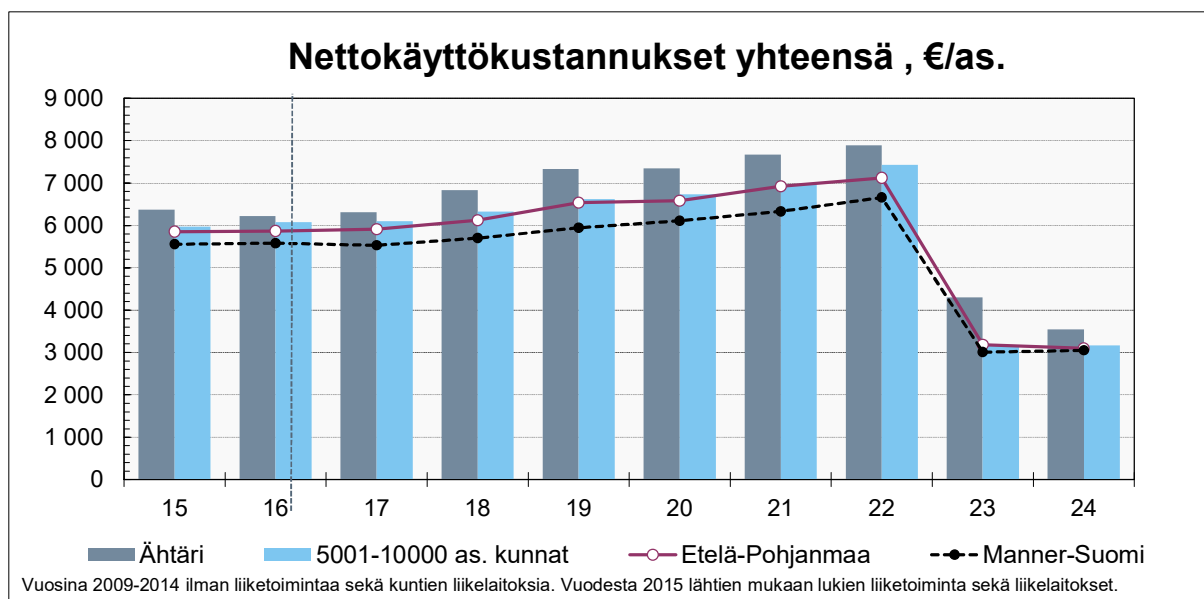
Ähtäri nosti kunnallisveroprosenttia vuodelle 2025 +0,5 %-yksiköllä 10,6 %:iin ja se pysyy ennallaan vuonna 2026. Kunnallisveroprosentti ylittää vastaavan kuntakokoryhmän keskiarvon 1,81 prosenttiyksiköllä ja maan keskiarvon peräti 3,03 prosenttiyksiköllä vuonna 2026. Liikkumavara kunnallisveroprosentin suhteen on siis melko pieni. Myös kiinteistöveroprosentit ovat Ähtärissä korkeammat kuin verrokeilla, esimerkiksi yleinen rakennuksen kiinteistöveroprosentti on Ähtärissä 1,50 kun vastaavan kuntakoon kunnissa se on keskimäärin 1,13 vuonna 2026.

Kuvio 6. Verotulot verolajeittain 2020–2024, Ähtäri ja verrokit

Käyttökustannusten osalta Ähtäriin kustannustaso on ollut viime vuosina hieman korkeampi kuin vastaavan kuntakokoryhmän kunnissa keskimäärin. Vuosien 2023 ja 2024 suurehkoja eroja selittää osaltaan aiemmin mainitut alaskirjaukset.

Kuvio 7. Nettokäyttökustannukset yhteensä 2015–2024, Ähtäri ja verrokit, €/asukas

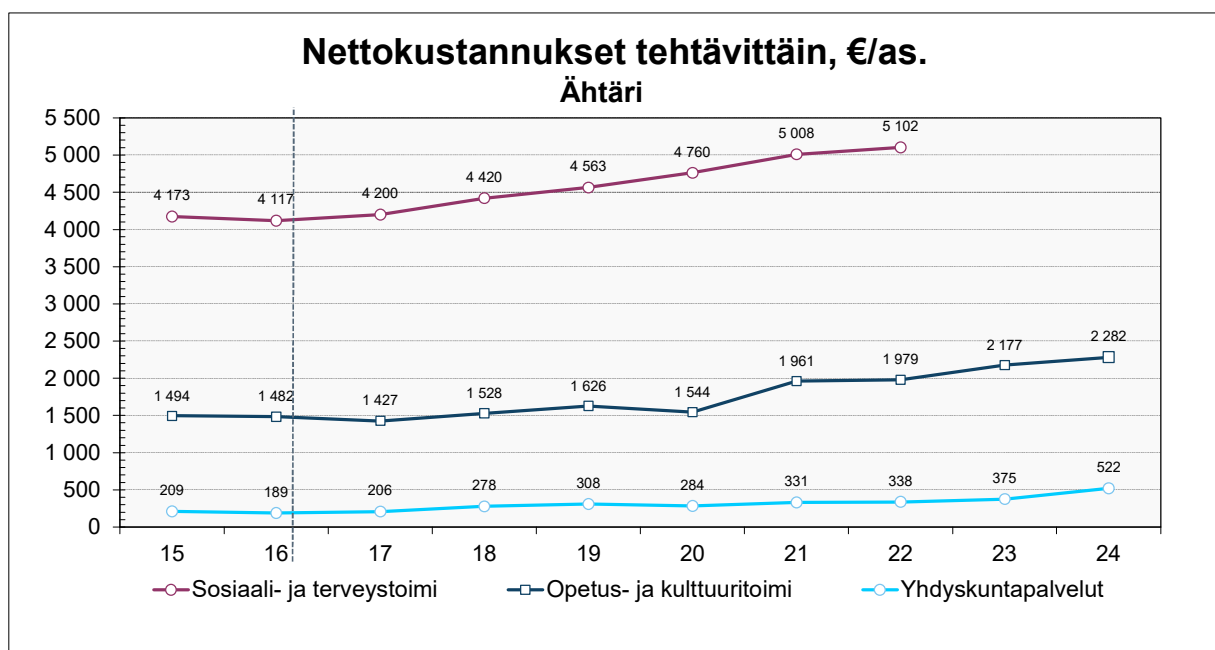

Kuten muillakin kunnilla, vuoteen 2022 saakka sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ovat muodostaneet suurimman osan Ähtäriin kaikista nettokäyttökustannuksista. Sote-uudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset eivät enää rasita kuntien taloutta vuodesta 2023 lähtien. Vuoden 2022 sote-kustannukset määrittivät kuitenkin sote-uudistukseen liittyvän

valtionosuuksien pysyvien tasauselementtien tason. Ähtärillä sote-kustannusten kasvu oli suurta erityisesti vuonna 2021, mikä tarkoitti, että tasauselementit muodostuivat epäedullisemmaksi verrattuna tilanteeseen, jossa kustannusten kasvu olisi ollut maltillisempaa. Näin ollen, vaikka Ähtärin talouden tasapainon muutos sote-uudistuksen seurauksena oli 54 euroa per asukas positiivinen eli tasapainoa vahvistava, heikko lähtökohtatilanne jää lähes sellaisenaan rasittamaan kunnan taloutta. Talouden tasapainolla tarkoitetaan sote-uudistuksen yhteydessä vuosikatetta poistojen jälkeen. Ähtärin ns. soten muutosrajoitin on pysyvästi -956 794 euroa sekä järjestelmämuutostasaus vuodesta 2027 lähtien pysyvästi -311 904 euroa.

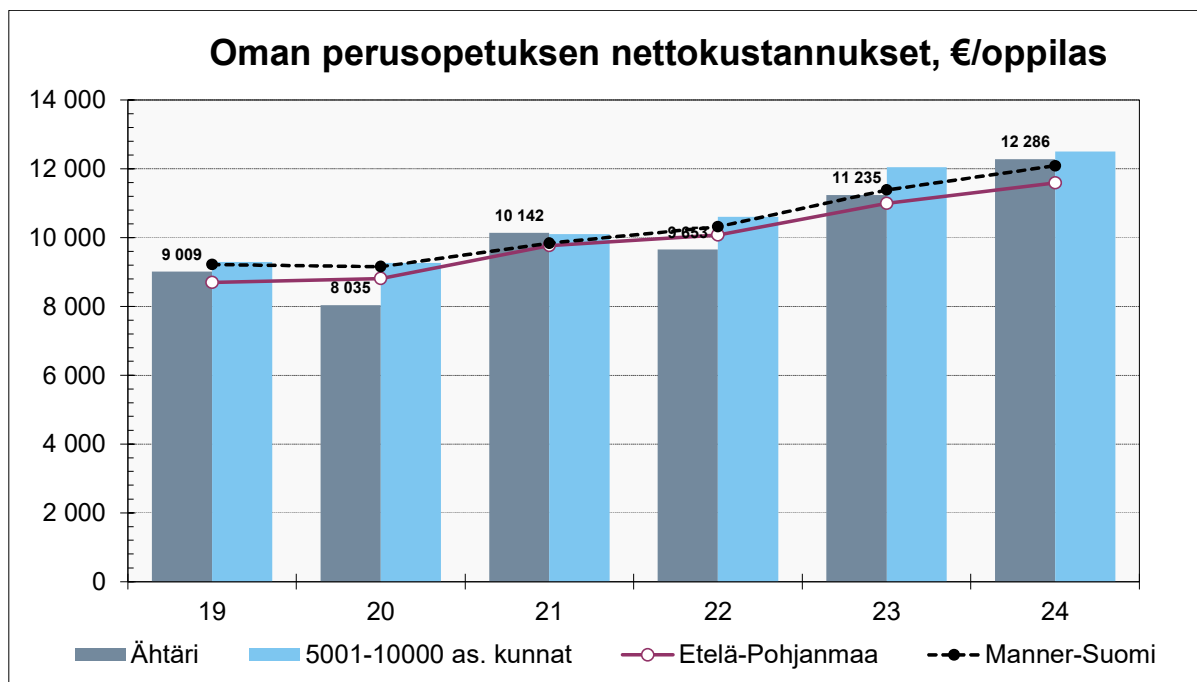
Opetus- ja kulttuuritoimen kustannukset kasvoivat voimakkaasti vuonna 2021, kun sitä ennen kehitys on ollut varsin maltillista. Kuviossa 6 on esitetty Ähtärin keskeisten tehtävien nettokustannusten kehitys vuosina 2015–2024.

Kuvio 8. Nettokustannukset keskeiset tehtävät 2015–2024, €/asukas

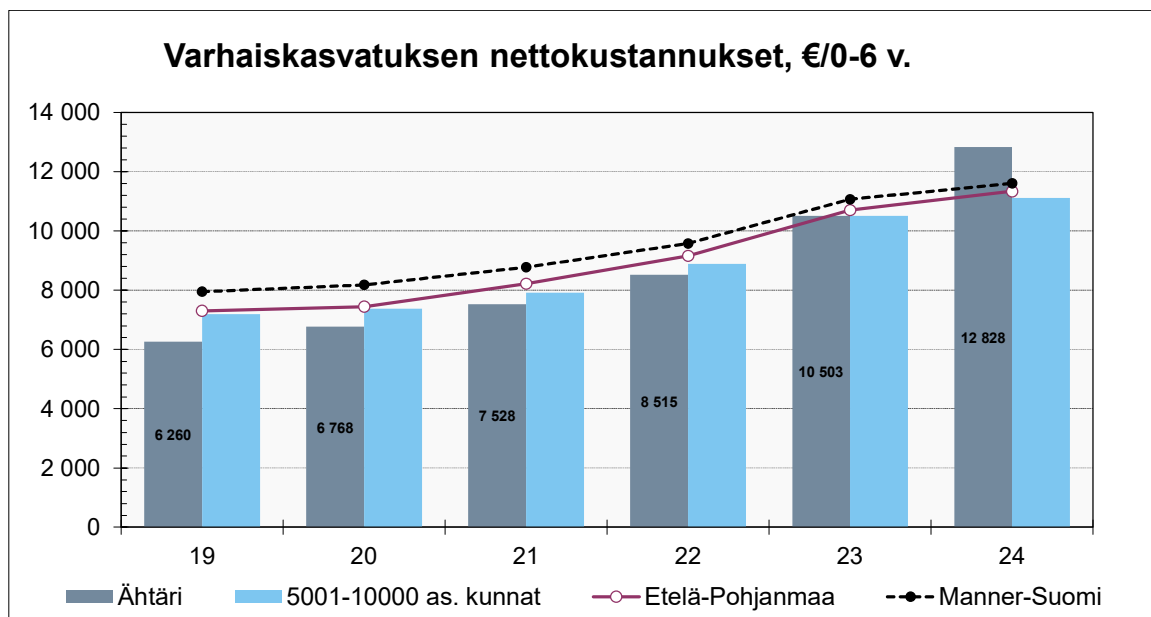
Oman perusopetuksen osalta Ähtärin kustannukset ovat alittaneet lievästi vastaavan asukasmäärän kuntien keskimääräiset kustannukset, poikkeuksena vuosi 2021, jolloin toteutettiin vanhojen koulurakennusten purkaminen ja koulutoiminta siirtyi väistötiloihin. Vuonna 2024 Ähtärin kustannukset alittivat vastaavan kuntakokoryhmän keskiarvon 216 eurolla per oppilas. Ähtärissä toimii tällä hetkellä kaksi peruskoulua, joissa on yhteensä noin 474 oppilasta. Myllymäen koulussa on noin 27 oppilasta ja Otson koulussa noin 447 oppilasta. Otson koulu valmistui syksyllä 2024 korvaten vanhan koulun.

Kuvio 9. Oman perusopetuksen nettokustannukset 2019–2024, €/oppilas

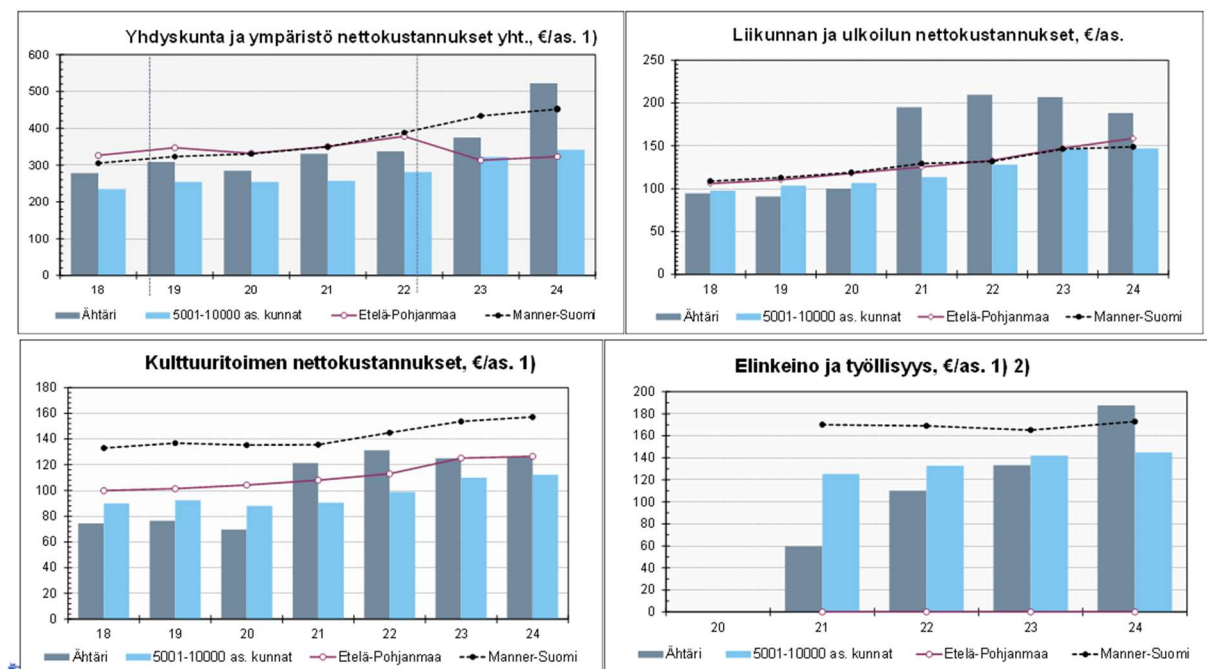
Varhaiskasvatuksen kustannukset per 0–6-vuotias ovat olleet Ähtärissä verrokkeja pienemmät vuosina 2019–2022. Vuodesta 2023 lähtien tilanne on muuttunut siten, että vuonna 2024 Ähtäriin kustannukset olivat noin 1 713 euroa per oppilas suuremmat kuin vastaavassa kuntakoryhmissä keskimäärin. Kustannuksia on nostanut vuodesta 2023 alkaen käyttöönotetut lisätilat (Farmi, Riihitupa, sekä Sinikello) sekä varhaiskasvatuksen tuloajamuutosten vaikutus henkilöstöresurssin tarpeeseen. Varhaiskasvatuksen kustannusten vertailussa on huomioitava myös osallistumisaste, joka on Ähtärissä noin 90 prosentin tasoa. Ähtärissä on tällä hetkellä kolme päiväkotia, yksi sateliittipäiväkoti ja kolme perhepäiväkotiä.

Kuvio 10. Varhaiskasvatuksen nettokustannukset, Ähtäri ja verrokki, €/0–6-vuotias

Ähtäriässä toimii myös lukio, jonka oppilasmäärä on kuluvalle lukukaudella melko pieni eli 84. Lukion kustannukset ylittävät hieman verkokkikuntien kustannustason.

Kuvio 11. Muiden palveluiden kustannuksia vuosina 2018–2024, Ähtäri ja verrokki, €/asukas

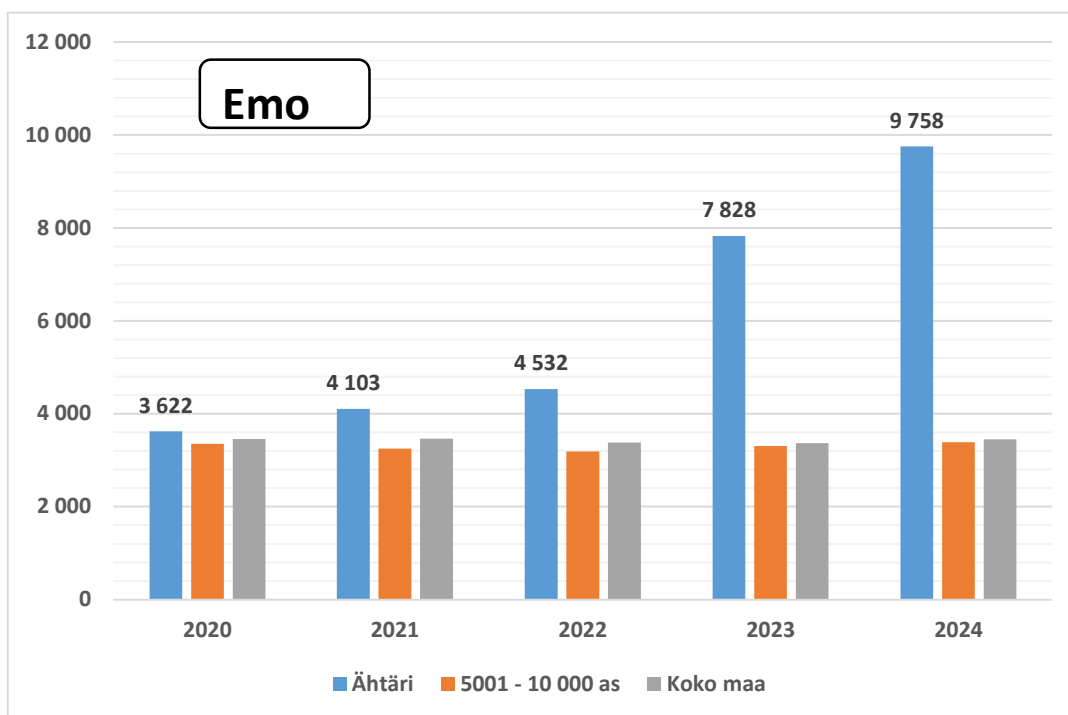
Kuviossa 11 esitettyjen muiden palveluiden osalta voidaan todeta, että Ähtäriin kustannukset ylittävät selvästi verkokkikuntien kustannustason. Niiden osalta on siis mahdollisesti löydettävissä tehostamispotentiaalia.

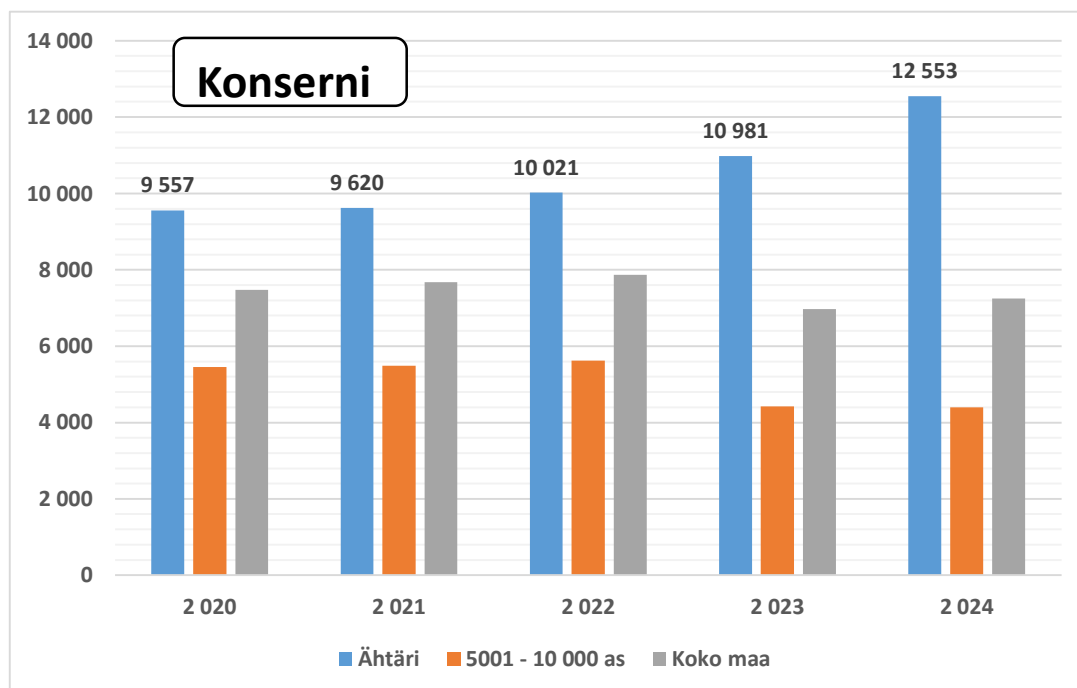
Ähtärin lainamäärä on sekä emon että konsernin osalta selvästi verrokkeja korkeampi. Emokunnalla oli lainaa vuoden 2024 lopussa lähes 51 milj. euroa eli 9 758 euroa per asukas. Koko maan keskiarvo oli 3 450 euroa ja vastaavan kuntakokoryhmän 3 385 euroa per asukas vuonna 2024. **Eli Ähtärin lainamäärä on noin kolminkertainen verrattuna vastaavan kuntakoon kuntiin.** Ähtärin lainamäärä on kasvanut voimakkaasti vuosina 2023 ja 2024. Vuonna 2023 lainamäärä kasvoi peräti 17,1 milj. euroa eli lähes 3 300 euroa per asukas. Vuonna 2024 kasvu oli 9,3 milj. euroa eli noin 1 930 euroa per asukas. Kasvu on seurausta sekä vuosikatteen heikkenemisestä että investointien suuresta määrästä. Emon lainojen ja pitkäaikaisten vuokravastuiden yhteismäärä oli peräti 52,5 milj. euroa eli 10 051 euroa per asukas vuonna 2024.

Kaupunkikonsernin lainamäärä on myös hyvin korkea ja selvästi suurempi kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2024 konsernin lainamäärä oli 65,5 milj. euroa eli 12 553 euroa per asukas, kun koko maan keskiarvo oli 7 254 euroa ja vastaavan kuntakoon kuntien 4 400 euroa per asukas. **Ähtärin konsernin lainamäärä oli siis noin kolminkertainen verrattuna vastaavan kuntakokoryhmän määrään.**

Korkea lainamäärä kaventaa osaltaan kaupungin talouden liikkumavaraa ja vaikuttaa vuosikatteeseenkin heikentävästi lainanhoitokustannusten kautta. Esimerkiksi emon korkokulut olivat vielä vuonna 2022 noin 88 000 euroa kun vuonna 2023 määrä oli noin 1,1 milj. euroa ja vuonna 2024 noin 1,3 milj. euroa eli 251 euroa asukasta kohden. Konsernin korkokulut olivat lähes 1,8 milj. euroa eli 341 euroa per asukas vuonna 2024.

Kuvio 12. Emon ja konsernin lainamäärät vuosina 2020–2024, Ähtäri ja verrokki, €/asukas

Rahavaroja Ähtärillä oli vuonna 2024 hieman vajaa 1,6 milj. euroa (305 €/asukas) ja kassan riittävyys 18 päivää, mikä on varsin pieni määrä. Esimerkin koko maan rahavarat olivat hieman yli 1 000 euroa per asukas ja kassan riittävyys 77 päivää vuonna 2024.

2.2. Talouden kehitysarvio ja tasapainottamistoimenpiteet

Tulevien vuosien talouden kehitystä on tarkasteltu sekä emokaupungin että kaupunkikonsernin osalta painottaen emokaupungin tilannetta. Kuten aiemmin on todettu, Ähtäri päätyi arviointimenettelyyn konsernin taseen kertyneen alijäämän perusteella.

Talouden tasapainottamistoimilla on keskeinen merkitys Ähtäriin talouden ja arviointimenettelyn kriteerien kehitykselle – tiivistyen siihen, että **miten sekä emon että konsernin taseen kertyneiden alijäämien määrä saadaan merkittävästi vähenemään**. Emon osalta taseessa on ollut vuodesta 2023 lähtien kertynyttä alijäämää. Kuntalain 110 § 3 momentin mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan **taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien**. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Konsernin osalta ensisijaista on kertyneen alijäämän määrä, joka tulee saada vähenemään selvästi alle arviointimenettelyn raja-arvon eli 1 000 euroa asukasta kohden kohtuullisessa ajassa.

Tasapainottamistoimien lisäksi kaupungin talouden kehitykseen vaikuttavat muut toimintaympäristön muutokset, kuten demografisten tekijöiden ja elinkeinotoiminnan sekä yleisen taloustilanteen kehittyminen. Myös valtion toimenpiteillä voi olla suurikin vaikutus kunnan talouteen. Esimerkiksi vuoden 2025 alusta tuli voimaan TE-palvelu-uudistus, jossa työvoima- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen siirrettiin kuntien vastuulle sekä samalla laajennettiin kuntien

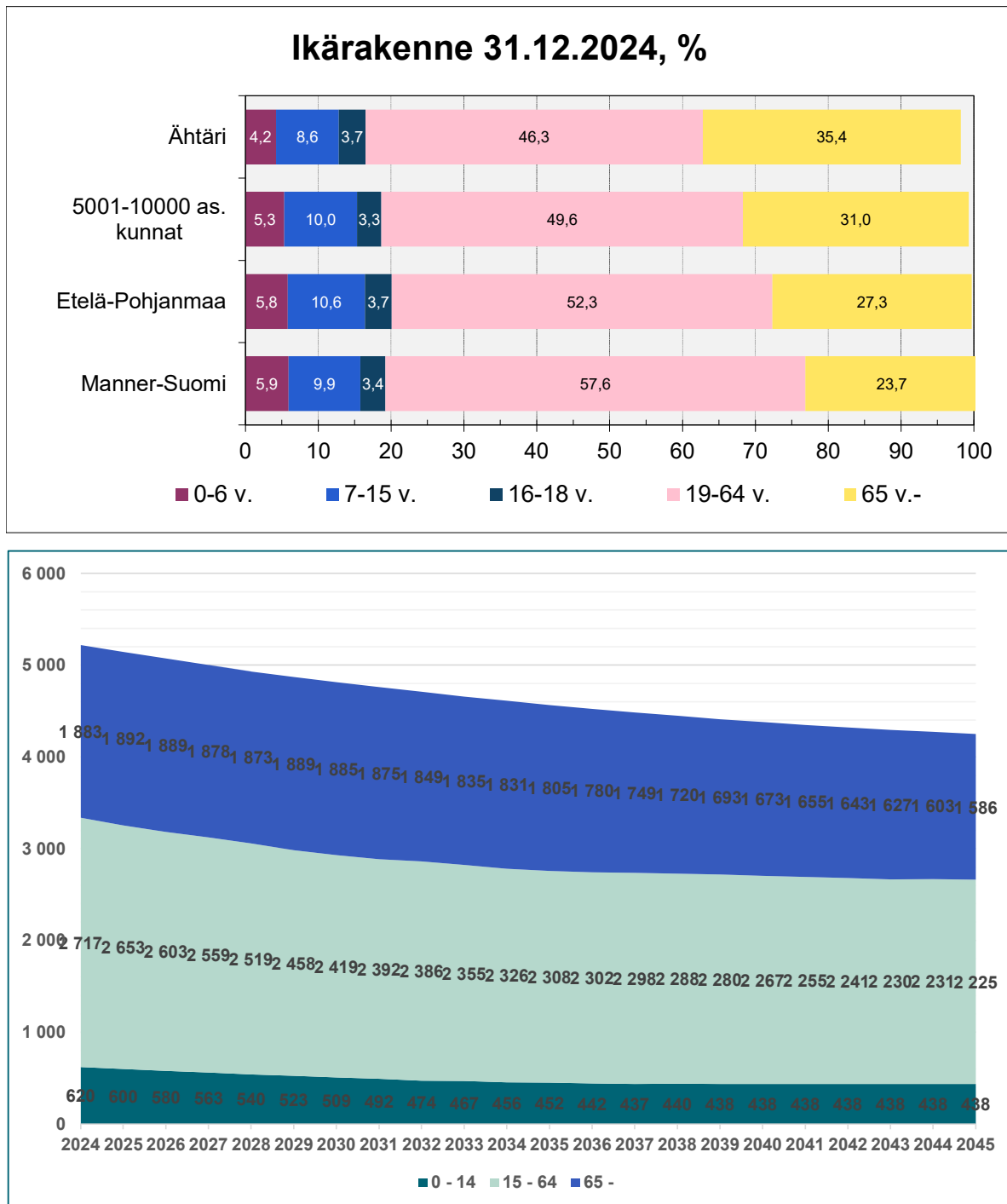
rahoitusvastuuta työttömyysturvasta. TE-palvelu-uudistus vaikuttaa kuntien menoja ja valtionosuuksia lisäävästi vuodesta 2025 lukien. Vaikka lähtökohtaisesti ao. uudistuksen talousvaikutukset on rajattu lähes kustannusneutraaliksi, niin jatkossa esimerkiksi talouden suhdannevaihtelut voivat lisätä kunnan työttömyyttä, mikä taas kasvattaa kunnan rahoitusosuutta työttömyysturvasta. Ähtärin kaupunki ei voi itse järjestää TE-palveluita, vaan niiden järjestämisen edellytyksenä on vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja. Ähtäri kuuluu Kymppi työllisyysalueeseen, johon kuuluu kaikkiaan 10 Etelä-Pohjanmaan kuntaa.

Lisäksi vaikka kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistus kaatui nykyisen hallituksen toimesta, on ennakoitavissa, että seuraava hallitus uudistaa valtionosuusjärjestelmää ainakin jossain määrin. Mahdollinen uudistus tulee olemaan koko maan tasolla kustannusneutraali, kuten aiemmissakin uudistuksissa.

Ähtärin asukasmäärä oli 5 220 vuoden 2024 lopussa. Asukasmäärä on ollut selvästi laskeva (noin -1,5 %/vuosi) ja kehityksen ennakoitaan jatkuvan samankaltaisena myös jatkossa. Tilastokeskuksen väestöennusteen (10/2024) mukaan Ähtärin asukasmäärä vähenee seuraavina vuosina edelleen noin 1,5 prosentin vuosivauhtia. Ähtärin väestörakenne on hieman vanhusvoittoisempi kuin vastaavan kuntakokoryhmän kunnissa, samoin myös alle 18-vuotiaiden määrä on verrokkeja pienempi. Vuonna 2024 Ähtärin 65 vuotta täyttäneiden osuus oli hieman vajaa 36 prosenttia, 15–64-vuotiaiden 52 prosenttia ja 0–14-vuotiaiden 12 prosenttia koko väestöstä.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan osuudet eivät muuttuisi merkittävästi vuoteen 2040 mennessä, mutta vanhusväestön osuus kasvaisi ja taas nuorisoväestön osuus pienenis joiinkin verran nykytilanteeseen verrattuna. Epäedullinen väestörakenne tarkoittaa, että väestöllinen huoltosuhde on melko heikko eli 112,2 vuonna 2024, kun esimerkiksi 5001–10 000 asukkaan kunnissa se on keskimäärin 100 ja koko maassa 74,5. Tämä heijastuu myös kunnallisveron tuottoon. Väestöllinen eli demografinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhdetta 15–64-vuotiaiden määrään. Saatu luku kerrotaan sadalla. Luku 100 tarkoittaa, että jokaista 15–64 –vuotiasta kohden on yksi huollettava.

Kuvio 13. Ähtärin ja verrokkien väestörakenne vuonna 2024 sekä Ähtärin väestöennuste ikäryhmittäin vuoteen 2045, Lähde: Tilastokeskus 10/2024

Vuonna 2023 Ähtärin kaupungin alueen 10 suurimman työnantajan työntekijöistä 53 prosenttia eli hieman yli puolet työskenteli kunnalla ja hyvinvointialueella. Tähän on laskettu mukaan myös Kuusiolinnan Terveys Oy:n koko henkilökunta, jotka siirtyvät kokonaisuudessaan Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen työntekijöiksi liikkeenluovutuksella viimeistään vuoden 2026 alusta lähtien. Kuten aiemmin on todettu, Ähtärissä on myös vahvaa veneteollisuutta sekä lisäksi puolustusvoimat on myös suurehko työllistäjä.

Kuvio 14. Ähtärin 10 suurinta työnantajaa työntekijämäärän mukaan vuonna 2023

Yrityksen nimi	Yrityksen toimialan nimi	Verohallinnon oikeudellisen muodon nimi	Omistajatyypin nimi	Yrityksen hlöstömäärä kunnassa
KUUSIOLINNA TERVEYS OY	Lääkäriasemat, yksityislääkä	Osakeyhtiö	Yksityinen kotimainen	238,6
Ähtärin kaupunki	Julkinen yleishallinto	Kunta	Kunta	205,3
Inhan Tehtaat Oy Ab	Huvi- ja urheiluveneiden rake	Osakeyhtiö	Ulkomaalaisomisteinen	88,3
Puolustusvoimat	Maanpuolustus	Valtio ja sen lait	Valtio	82,1
Tankki Oy	Muiden metallisäiliöiden ja -	Osakeyhtiö	Yksityinen kotimainen	67,7
Pihlajalinna Lääkärikeskukset Oy	Lääkäriasemat, yksityislääkä	Osakeyhtiö	Yksityinen kotimainen	61,5
Seinäjoen koulutuskuntayhtymä	Keskiasteen ammatillinen ko	Kuntayhtymä	Kunta	52,4
Muovilami Oy	Rakennusmuovien valmistus	Osakeyhtiö	Yksityinen kotimainen	36,7
Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa	Isot supermarketit (yli 1000 m	Osuuskunta	Yksityinen kotimainen	35
ETELÄ-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUE	Terveystenhuollon ja sosiaali	Hyvinvointialue	Hyvinvointialue	25,5

Ähtärin talouden tasapainottamistoimenpiteet

Ähtärin kaupunki on tuonut esiin arviointiryhmän työn aikana useita erilaisia talouden tasapainottamistoimenpiteitä, joista osa on toteutettu jo vuonna 2025 ja loput toteutetaan lähivuosien aikana. Tasapainottamistoimet on sisällytetty arviointiryhmän laatimaan emon ja konsernin talouden kehitysarvioihin, joita käsitellään tarkemmin seuraavassa alakappaleessa. Seuraavaksi on kuvattu keskeisimmät tasapainottamistoimet sekä tulojen että menojen osalta. Yksityiskohtaisemmat talouden tasapainottamistoimet on esitetty liitteessä 3.

Tulojen osalta euromääräisesti vaikuttavin toimenpide on vuodelle 2025 tehty kunnallisveroprosentin 0,5 %-yksikön korotus 10,6 %:iin sekä kaikkien kiinteistöveroprosenttien nosto 0,2 %-yksikköä. Näiden yhteisvaikutus on miljoona euroa. Teknisen sektorin toimialalla tulojen lisäyksiä tulee vuodesta 2025 lähtien kiinteistöveroarvojen kartoituksen ja tarkistamisen myötä sekä hulevesimaksujen keruusta siten, että yhteisvaikutus on vuodesta 2026 lähtien noin 247 400 euroa per vuosi. Lisäksi tytäryhtiöiltä tuloutetaan noin 60 000 euroa vuosittain vuodesta 2025 lähtien. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla tuloja lisäävät toimet tuottavat vuosittain noin 40 000 euroa koostuen maksujen korotuksista.

Menojen osalta euromääräisesti vaikuttavimmat tasapainottamistoimenpiteet koostuvat henkilöstön vähennyksistä ja virkojen täyttämättä jättämisistä, jotka kohdistuvat pääosin sivistystoimeen vuodesta 2027 lähtien. Henkilöstövähennykset liittyvät Myllymäen koulun lakkauttamiseen vuodesta 2027, joka perustuu myös oppilasmäärien vähenemiseen. Myös tekniseen toimeen sisältyy henkilöstövähennyksiä eläköitymisten myötä vuosina 2027 ja 2028, joiden yhteisvaikutus on vuositasona 95 000 euroa vuodesta 2028 lähtien. Vuonna 2025 henkilöstömenosäästöt olivat yhteensä 350 000 euroa ja ne koostuivat lomautuksista, osaaikaisamisista ja tehtävien muutoksista.

Muita menoja vähentämiä toimia ovat muun muassa kiinteistökannan karsiminen (vuosivaikutus n. 80 000 euroa), vauvabonuksen maksun lopetus (vuosivaikutus n. 37 500 euroa) sekä erilaisten avustusten vähentäminen.

Suunnitteilla olevia, mutta toistaiseksi epävarmoja tuloja lisääviä toimia ovat muun muassa tuulivoimaloiden rakentaminen (vuodesta 2028) sekä Koillis-Satakunnan Sähkö Oy:n osakkeiden myynti. Em. osakkeiden käypä arvo on moninkertainen suhteessa tasearvoon, joka on noin 17 000 euroa. Myynnistä saatavat tuotot voisivat olla mahdollisesti useita miljoonia. Em. osakkeiden myynti on kuitenkin vaikeaa johtuen yhtiöjärjestyksen myyntiä koskevista rajoittavista ehdoista. Edellä kuvattuja toimia ei ole niiden epävarmuustekijöiden takia sisällytetty arviointiryhmän loppuraportissa huomioitaviin tasapainottamistoimiin ja talouden kehitysarvioihin.

Esitettyjen talouden tasapainottamistoimenpiteiden nettovaikutus on vuonna 2026 noin 1,7 milj. euroa, vuonna 2027 noin 1,8 milj. euroa ja vuonna 2028 noin 1,9 milj. euroa. **Vuosien 2025–2028 tasapainottamistoimien taloutta vahvistava kumulatiivinen yhteisvaikutus on noin 7,4 milj. euroa eli hieman yli 1 400 euroa per asukas.** Yksi kunnallisveroprosentti tuottaa Ähtärin osalta noin miljoona euroa.

Myös eläinpuistoon ja siihen kiinteästi liittyvien toimintojen uusilla muutoksilla ja mahdollisella toimintojen lopullisella alasajolla on negatiivisia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Ähtärin toimintaympäristöön ja elinkeinoelämään sekä tätä kautta kaupungin talouteen. Matkailualueen merkitys paikalliseen ja alueelliseen elinvoimaan on kuitenkin tunnistettava merkittäväksi, jonka vuoksi alueen kehittämistä tulee tehdä jatkossakin, ei kuitenkaan suoraan taloudellisesti tukemalla.

Arviointiryhmä pitää hyvänä ja kestäväenä sitä, että talouden tasapainottamistoimet ovat luonteeltaan pääosin rakenteellisia ja pysyviä, eivätkä esimerkiksi kertaluonteisia omaisuuden myyntejä. Arviointiryhmä esittää huolensa siitä, että Ähtärin palveluiden tehostamisvara sekä verotuksen kiristämisvara ovat jatkossa varsin vähäisiä. Näin ollen tulevaisuudessa mahdolliset, etenkin ennakoimattomat, menojen lisäykset tai tulojen vähennykset voivat taas heikentää taloustilannetta ja näin vaarantaa kuntalaisten palveluiden saatavuutta. Investointitaso on esitetty talouden kehitysarvioissa varsin maltilliseksi, joten siltäkin osin mahdolliset tulevat esimerkiksi korjaushankkeet lisäävät osaltaan kaupungin lainakannan kasvupaineita.

Myös henkilöstön vähentämisten ja lomautusten vaikutuksiin tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota, esimerkiksi jäljelle jäävän henkilöstön työhyvinvointiin ja sijaisjärjestelyihin liittyen. Elinvoimaisen kunnan tulee tarjota asukkailleen ja yrityksille lakisääteisten palveluiden ohella myös muita veto- ja pitovoimaan liittyviä palveluita sekä olosuhteita. Säästötoimet ja lomautukset ovat aiheuttaneet henkilöstössä epävarmuutta ja taloudellisia haasteita. Yleinen tunne henkilöstössä on, että säästöjä etsitään kaikista mahdollisista kohteista, mikä lisää stressiä. Henkilöstö toivoo, että uusia lomautuksia ei tule ja että tiedottamista parannetaan epävarmuuden vähentämiseksi.

Henkilöstön näkemys Ähtärin kaupungin palveluiden järjestämisestä tulevaisuudessa on, että palvelut toteutettaisiin jatkossakin itsenäisenä kuntana.

Kuntatalouden ja Ähtärin kaupungin talouden kehitysarviot

Sote-uudistuksen seurauksena kuntien kustannukset ja tuotot ovat huomattavasti pienemmät kuin aiemmin. Talouden kestävyys kannalta oleellista on kuitenkin se, että mitä tapahtuu tulevina vuosina tasapainoa kuvaaville tuloslaskelman keskeisille summaerille, vuosikatteelle ja tilikauden yli-/alijäämälle sekä taseen kertyneille alijäämille ja lainamäärille. Kuten edellä on todettu, uudistuksen suorat vaikutukset tasapainoon eli vuosikatteeseen poistojen jälkeen on rajattu maltillisiksi.

Ähtärin osalta jäljelle jäävien lakisääteisten, pääosin sivistystoimen, tehtävien kustannuskehitys tulee olemaan maltillista johtuen väestörakenteen kehityksestä ja kustannusten nousu perustuu pitkälti hintojen ja palkkojen kehitykseen. Kuntien lakisääteiset tehtävät koostuvat sote- ja pelastustoimen tehtävien poistumisen myötä pääosin sivistyspalveluista, kuten varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta, joten lasten ja nuorten määrän kehityksellä on oleellinen merkitys kunnan kustannusten ja valtionosuuksien kehityksen kannalta. Valtionosuuksien osalta odotettavissa on, että niiden määrä laskee tulevina vuosina oppilasmäärien vähenemisen takia.

Myös työllisyyspalveluilla on vuodesta 2025 lähtien aiempaa enemmän merkitystä kaupungin kustannusten kehityksen kannalta ja esimerkiksi korkea työttömyys heijastuu voimakkaammin kuntien työttömyysetuuksien rahoitusosuuksiin. Kuluvan vuoden lokakuussa Ähtärin työttömien osuus työvoimasta oli 9,9 prosenttia (212 henkilöä), joka on Etelä-Pohjanmaan kolmanneksi korkein ja 6 prosenttia korkeampi kuin edellisvuonna samana ajankohtana. Avoimia työpaikkoja oli Ähtärissä lokakuussa 7 kun vuosi sitten määrä oli 20. Heikon suhdannekehityksen vuoksi tilanteen voidaan olettaa pysyvän samankaltaisena vielä ensi vuonnakin.

Syksyllä 2025 julkaistun kuntatalousohjelman (Kuntatalousohjelma vuosille 2026–2029, valtiovarainministeriön julkaisuja 2025:53) kuntatalouden tilanne pysyy heikohkona vuosina 2026–2027 ja kohenee lievästi vuodesta 2028 lähtien. Ennusteen mukaan kuntatalouden vuosikate on poistojen tasolla vuosina 2025–2027 eli tilikauden tulos on nollatasolla. Vuodesta 2028 lähtien tulos kääntyisi lievästi positiiviseksi. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta on ennusteen mukaan selvästi alijäämäinen koko tarkastelukauden eli vuosina 2025–2029. Tämä aiheuttaa kunnille merkittäviä talouden sopeuttamis- sekä veronkorotuspaineita.

Kuntataloudessa haasteita aiheuttaa osaltaan henkilöstökustannusten kasvu. Keväällä 2025 sovittu palkkaratkaisu kasvattaa työvoimakustannuksia 3,2 % vuonna 2026 ja 3,9 % vuonna 2027. Kunta-alan ansiokehityksen ennakoidaan ylittävän yleisen ansiokehityksen erityisesti vuosina 2027–2028 sopimuskorotusten ajoitusten ja kunta-alalle sovitun palkkojen ja palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksiennuste vuodelle 2026 on 3,5 prosenttia ja vuosille 2027–2029 keskimäärin 3,3 prosenttia vuodessa. Lisäksi toimintatuotot vähenevät sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten ja uudelleenneuvottelujen seurauksena vuodesta 2026 lähtien. Tosin ao. kuntakohtaiset vaikutukset ovat vielä tarkentumatta, koska hyvinvointialueiden palveluverkkosuunnitelmat ovat vielä osin avoimia.

Ähtärin väestö- ja elinkeinorakenne huomioon ottaen verotulojen kehitys kokonaisuudessaan on varsin maltillista pitkällä aikavälillä. Kuten aiemmin on todettu, verotulot ovat olleet viime vuosina Ähtärissä verrokkikuntien tasolla kaikissa verolajeissa. Kiinteistöveroon liittyen Ähtärissä on selvityksessä mahdollisesti tuulivoimalaitosten rakentaminen siten, että ne voisivat tuottaa kiinteistöverotuloja vuodesta 2028 lähtien noin 300 000 euroa. Tuulivoimalaitosten rakentamisesta ei olla kuitenkaan tässä vaiheessa tehty edes aiesopimuksia. Kuten aiemmin todettu veroprosenttien korotusvara on varsin vähäinen. Erityisesti yhteisöveron osalta riskinä on talouskehityksen yleinen ja pitkäkestoinen vaimeus, joka vaikuttaa heikentävästi yritysten toimintaan kuten esimerkiksi veneteollisuuteen, joka on Ähtärin alueella suuri työllistäjä. Heikentyminen taas voi lisätä työttömyyttä ja lomautuksia, jotka vaikuttavat myös kunnallisverotuloihin sekä työttömyysturvan kunnan rahoitusosuuteen.

Ähtärin investointitaso on arvioitu kehitysarviossa varsin maltilliseksi ja tasoltaan selvästi alle poistotason. Poikkeuksena on vuosi 2029, jolloin on suunniteltu olemassa olevan päiväkodin peruskorjaus. Investointimenot ovat vuonna 2029 vajaa 2,1 milj. euroa, joka alittaa kuitenkin poistot (n. 2,7 milj. euroa). Vaikka toistaiseksi lähivuosina ei ole kaupungin edustajien mukaan näköpiirissä muita merkittäviä investointitarpeita, ennakoimattomia korjaustarpeita voi kuitenkin ilmetä, mikä taas osaltaan kaventaa kunnan talouden liikkumavaraa.

Kuten aiemmin on todettu, arviointiryhmä on laatinut talouden kehitysarviot emolle ja konsernille (liite 2) ja sisällyttänyt niihin Ähtärin edustajien esittämät talouden tasapainottamistoimenpiteet (liite 3). Kehitysarvioista ilmenevät tulos- ja rahoituslaskelman sekä taseen keskeisten erien kehitysarvio vuoteen 2034 saakka.

Ähtäri sai vuoden 2025 joulukuussa harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 1002 000 euroa (192 €/asukas), joka osaltaan paransi vuoden 2025 tulosta. Tästä huolimatta, kehitysarvion mukaan emokaupungin vuosi 2025 tulee olemaan noin 5,1 milj. euroa alijäämäinen. Konsernin osalta vuoden 2025 tilikausi on kehitysarvion mukaan noin 10,5 milj. euroa alijäämäinen. Heikkoihin tuloksiin on pääosin syynä eläinpuistoon liittyvät alaskirjaukset, joista noin 1,75 milj. euroa kohdentuu toimintakuluihin ja noin 3,63 milj. euroa rahoituskuluihin eli tulosta heikentävä yhteisvaikutus on noin 5,4 milj. euroa. Lopulliset tilinpäätökset vuodelta 2025 valmistuvat keuhäällä 2026. Kehitysarvioiden mukaan sekä emokaupungin että kaupunkikonsernin tilikaudet ovat lievästi ylijäämäisiä vuodesta 2026 lähtien. Emon vuosien 2026–2030 tilikaudet ovat arvion mukaan noin 0,5 milj. euroa ylijäämäisiä ja konsernin vastaavan ajankohdan ylijäämät ovat noin 1,3 milj. euron tasoa. Vuoden 2027 osalta kysymysmerkkinä on valtionosuuksiin sisältyvä verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus, joka voi olla selvästi muita vuosia pienempi johtuen vuoden 2025 korkeasta verotulon maksuunpanoennusteesta. Edellä mainittu vaikuttaa siis tulosta heikentävästi.

Ähtärin emokaupungilla on taseessa kertynyttä alijäämää vuoden 2025 lopussa arviolta 10,5 milj. euroa eli 2 048 euroa asukasta kohden. Kertynyttä alijäämää on ollut vuodesta 2023 lähtien, joka tulee kuntalain 110 § 3 momentin mukaan kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määrääjassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen **kertynyt alijäämä eli tässä tapauksessa vuoden 2028 loppuun mennessä.** Talouden kehitysarvion mukaan emokaupungilla on kuitenkin taseessa yhä kattamatonta alijäämää vuoden 2028 lopussa lähes 9,5 milj. euroa eli 1 922 euroa

per asukas. **Alijäämiä ei saada kehitysarvion mukaan katetuksi edes vuoden 2034 loppuun mennessä, jolloin kertynyttä alijäämää on noin 4,2 milj. euroa eli hieman yli 910 euroa per asukas.**

Konsernin osalta taseessa on kertynyttä alijäämää vuoden 2025 lopussa arviolta noin 20,3 milj. euroa eli 3 949 euroa per asukas, mikä ylittää 4-kertaisesti arviointimenettelyn 1 000 euroa per asukas kriteerin tason. Vaikka tulevien vuosien tilikaudet ovat arvion mukaan lievästi ylijäämäisiä, **kertynyttä alijäämä on kehitysarvion mukaan vielä koko tarkastelukauden lopussakin eli vuonna 2034 noin 8,1 milj. euroa eli hieman vajaa 1 800 euroa per asukas.** Vielä vuonna 2030 alijäämä on huomattavan korkea eli 14,5 milj. euroa ja noin 3 000 euroa per asukas.

Erityisesti vuosien 2023 ja 2024 merkittävät investoinnit ovat johtaneet kaupungin ja konsernin velkamäärien merkittävään kasvuun. Myös alijäämäiset tilikaudet ovat osaltaan vaikuttaneet asiaan. Vuonna 2025 emon lainamäärän arvioidaan olevan noin 50 milj. euroa eli 9 658 euroa per asukas. Konsernin vuoden 2025 lainamäärän arvioidaan olevan noin 66 milj. euroa eli 12 750 euroa per asukas. Emon lainamäärän ennakoidaan kääntyvän loivaan laskuun vuodesta 2026 lähtien siten, että vuoden 2030 lopussa lainaa on noin 44 milj. euroa eli 9 125 euroa per asukas. Vuoden 2025 lähtötilanteesta on siis vähennystä noin 5,8 milj. euroa. Noin 40 milj. euron tasoon päästäisiin arvion mukaan vuonna 2034. Myös konsernin lainamäärän arvioidaan kääntyvän laskuun vuodesta 2026 lähtien siten, että vuonna 2030 lainaa on noin 58 milj. euroa eli 12 113 euroa per asukas. Vuoden 2025 lähtötilanteesta on siis vähennystä noin 7,3 milj. euroa.

Rahavaroja emolla on vuoden 2025 lopussa arviolta hieman vajaa 1,2 milj. euroa eli 228 euroa per asukas. Ylijäämäisten tilikausien vuoksi rahavarojen arvioidaan kasvavan lievästi seuraavina vuosina siten, että vuonna 2030 määrä on noin 6,4 milj. euroa eli 1 32300 euroa per asukas. Konsernin osalta kehityksen arvioidaan olevan samankaltainen eli rahavarat kasvavat noin 3 milj. euroa vuodesta 2025 vuoteen 2030 mennessä.

Konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen osalta aiemmin tappiota tuottaneet kaupungin omistamat yhtiöt Ähtärin Eläinpuisto Oy ja Hotelli Mesikämmen Oy eivät enää rasita konsernin taloutta. Jäljellä olevien kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden taloustilanteet näyttävät varsin kohtuullisilta eli niiden arvioidaan tuottavan lievää ylijäämää tulevina vuosina.

3. Arviointiryhmän ehdotus

Kuten edellä todettu, Ähtärin kaupunki on nyt kolmatta kertaa arviointimenettelyssä. Kuntalain 118 § 7 momentin mukaan ratkaisu erityisen selvityksen tarpeellisuudesta olisi voitu tehdä myös uutta arviointimenettelyä käynnistämättä, koska mainitun lain 118 § 2 tai 3 momentissa säädetyt edellytykset täyttyivät. Valtiovarainministeriö päätti kuitenkin 28.8.2025 asettaa arviointiryhmän arvioimaan tilannetta vielä kolmannen kerran, eikä siis asettanut lain mahdollistamaa erityistä kuntajakoselvitystä. Ähtärin talouden tilanne paranikin toisen, vuoden 2018 helmikuussa päättyneen arviointimenettelyn jälkeen, mutta heikkeni taas merkittävästi vuodesta 2023 lähtien. Heikentymiseen vaikutti oleellisesti Ähtärin eläinpuistoon liittyvien yhtiöiden saamisten alaskirjaukset. Ähtärin taloustilanteen arvioinnin kokonaiskuvassa on myös huomioitava, että kuntataloudessa vuodet 2020–2023 olivat yleisesti hyvin vahvoja johtuen pääosin aiemmin mainituista kertaluonteisista ja poikkeuksellisista tekijöistä.

Eläinpuistoon liittyvistä lakanneista tytäryhtiöistä aiheutui kaupungille alaskirjauksia vielä noin 5,4 milj. euroa vuodelle 2025. Edellä kuvattujen tekijöiden seurauksena Ähtärin sekä emon että konsernin taseen kertyneet alijäämät ja lainamäärät ovat kasvaneet huomattaviksi vuoden 2025 lopun tilanteessa. Kehitysarvion mukaan emon taseen kertyneitä alijäämiä ei saada katetuksi edes vuoden 2034 loppuun mennessä, jolloin kertynyttä alijäämää on noin 4,2 milj. euroa eli hieman yli 910 euroa per asukas. Kuntalain mukaan vuoden 2023 ja sen jälkeen kertyneet taseen alijäämät tulee olla katettuna vuoden 2028 vuoden loppuun mennessä. Myös konsernin osalta, vaikka tulevien vuosien tilikaudet ovat arvion mukaan lievästi ylijäämäisiä, kertynyttä alijäämää on kehitysarvion mukaan vielä koko tarkastelukauden lopussakin eli vuonna 2034 noin 8,1 milj. euroa eli hieman vajaa 1 800 euroa per asukas. Arviointimenettelyn alijäämäkriteerin raja-arvona on 1 000 euroa per asukas, joten tarkastelukauden lopussakin Ähtärin alijäämä ylittää edelleen selvästi em. raja-arvon. Näin ollen on suurena riskinä, että emokaupungin ja konsernin kertyneitä alijäämiä ei saada katetuksi edes pitkällä aikavälillä puhumattakaan ns. kohtuullisesta ajasta.

Lainamäärät lähtevät arvion mukaan lievään laskuun, mutta ovat edelleen korkeita vuosikymmenen lopulla rasittaen näin kunnan taloutta muun muassa korkeina lainanhoitokuluina sekä kaventaen investointikykyä. Laadituissa talouden kehitysarvioissa ei ole ennakoitu tulevien vuosien mahdollisia taloudellisesti merkittäviä investointitarpeita, poikkeuksena tästä vuoden 2029 päiväkodin korvausinvestointi.

Arviointiryhmän laatiin emon ja konsernin talouden kehitysarvioihin sekä talouden yleiseen kehitykseen liittyy epävarmuustekijöitä, jotka voivat vaikuttaa Ähtärin talouteen sekä positiivisesti että negatiivisesti varsinkin mitä pidemmälle tarkastelu ulottuu. Nykyisillä tiedoilla on kuitenkin oletettavissa, että Ähtärin taloustilanne tulee olemaan varsin haastava seuraavina vuosina. Emon taseen kertynyttä alijäämää ei saada katetuksi edes pitkällä aikavälillä ja sen osalta tilanne on siis kuntalain talouden alijäämäsäännösten vastainen vuodesta 2028 lähtien. Konsernin osalta huolenaiheena on taseen kertyneen alijäämän arviointimenettelyn kriteerin ylittävä määrä koko tarkastelukauden (vuoteen 2034) ajan.

Positiivisina tekijöinä on, että Ähtärin emon ja konsernin lähivuosien tilikausien ennakoidaan olevan ylijäämäisiä ja lisätuloja on tulevaisuudessa mahdollisesti löydettävissä tuulivoiman rakentamisesta

sekä omaisuuden myynnistä (sähköosakkeet). Em. lisätulojen toteutumisesta ei ole kuitenkaan nykytiedon perusteella varmuutta. Näin ollen ottaen huomioon talouden tasapainottamistoimenpiteiden mukainen kehitysarvio, kolmas kerta arviointimenettelyssä sekä muut kaupungin toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät ja riskit, arviointiryhmä katsoo, että Ähtärin kaupungin taloudelliset edellytykset turvata asukkaisten palvelut ovat vaarantuneet ja talouden liikkumavara on pieni.

Edellä todetun perusteella arviointiryhmän ehdotus Ähtärin kaupungin palveluiden edellytysten turvaamiseksi on kuntarakennelain 16 a §:ssä tarkoitettu erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskeva selvitys. Ähtärin kaupungin edustaja jättää kuitenkin ehdotukseen eriävän mielipiteen. Eriävän mielipiteen mukaan on perusteltua olettaa, että kaupungilla on toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata nykytasoisten palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta myös jatkossa itsenäisenä kuntana ottaen huomioon muutokset kaupungin konsernin rakenteessa. Eriävä mielipide on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 4.

Arviointiryhmä korostaa vielä, että Ähtärin kaupungin talouden kestävään kehitykseen tulee kiinnittää erityistä huomiota ennen mahdollista kuntajaon muutoksen voimaantuloa, jotta alijäämän ja lainan määriä saadaan vähennettyä kehitysarvion mukaisesti.

Kuntalain 118 §:n mukaan talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat valtuuston päätöksiä toimenpiteistä. Lisäksi em. pykälän mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys toimenpiteiden toteutumisesta ja riittävydestä tilikaudella. Kaupungin on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

4. Jatkotoimenpiteet

Kaupunginvaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän ehdotus ja saatettava sitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten **25.3.2026** mennessä. Valtiovarainministeriö tekee ryhmän toimenpide-ehdotusten ja niitä koskevien valtuuston päätösten perusteella ratkaisun kuntarakennelain 16 a §:ssä tarkoitetun erityisen selvityksen tarpeellisuudesta kuntajaon muuttamiseksi.

Kimmo Behm

Ville Salonen

Perttu Sonninen

Liitteet

- Liite 1. Asettamispäätös
- Liite 2. Ähtärin talouden kehitysarviot, emo ja konserni
- Liite 3. Ähtärin talouden tasapainottamistoimenpiteet
- Liite 4. Ähtärin kaupungin edustajan eriävä mielipide

Liite 1. Asettamispäätös VM 28.8.2025, VN/24248/2025**Kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaisen arviointiryhmän asettaminen**

Asettaminen	Valtiovarainministeriö on tänään asettanut kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaisen Ähtärin kaupunkia koskevan arviointiryhmän, jonka tehtävänä on tehdä mainitussa laissa tarkoitettu selvitys kaupungin mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut.
Toimikausi	28.8.2025 – 31.1.2026
Tausta ja tehtävät	Kuntalain (410/2015) 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen 118 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy. Mainitun lain 118 §:n 3 momentin mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet 118 § 3 momentissa mainitut raja-arvot. Ähtärin kaupungin vuoden 2023 konsernitilinpäätöksen asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on 995 euroa ja vuoden 2024 vastaava alijäämä on 1 401 euroa (ml. muut omat rahastot). Tämän lisäksi neljä kuntalain 118 §:n 3 momentin muuta tunnuslukua täyttyvät. Näin ollen arviointimenettelyn käynnistämisen kriteeri täyttyy. Selvitystä varten asetetaan laissa säädetyn menettelyn mukaisesti arviointiryhmä, jonka jäsenistä yhden nimeää valtiovarainministeriö ja yhden asianomainen kunta. Lisäksi valtiovarainministeriö nimeää asianomaista kuntaa kuultuaan arviointiryhmän puheenjohtajaksi mainituista tahoista riippumattoman henkilön. Arviointiryhmä tekee ehdotuksen kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Kaupunginvaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän toimenpide-ehdotukset ja saatettava niitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Valtiovarainministeriö tekee arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten ja kaupunginvaltuuston päätösten perusteella ratkaisun kuntarakennelaissa tarkoitetun erityisen selvityksen tarpeellisuudesta kuntajaon muuttamiseksi.

Organisointi	Arviointiryhmän kokoonpano on seuraava:						
	<table> <tr> <td>Puheenjohtaja</td><td>Kimmo Behm, hallintotieteiden maisteri</td></tr> <tr> <td>Kaupungin nimeämä jäsen</td><td>Perttu Sonninen, kaupunginjohtaja</td></tr> <tr> <td>Ministeriön nimeämä jäsen</td><td>Ville Salonen, finanssineuvos, valtiovarainministeriö</td></tr> </table>	Puheenjohtaja	Kimmo Behm, hallintotieteiden maisteri	Kaupungin nimeämä jäsen	Perttu Sonninen, kaupunginjohtaja	Ministeriön nimeämä jäsen	Ville Salonen, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Puheenjohtaja	Kimmo Behm, hallintotieteiden maisteri						
Kaupungin nimeämä jäsen	Perttu Sonninen, kaupunginjohtaja						
Ministeriön nimeämä jäsen	Ville Salonen, finanssineuvos, valtiovarainministeriö						
	Lisäksi arviointiryhmän kokouksiin voivat kunnan ilmoituksen perusteella osallistua Ähtärin kaupunginhallituksen puheenjohtaja Irma Kuoppala ja asianhallintapäällikkö Merja Keski-Ikkala, joka on myös kaupungin henkilöstön edustaja. Arviointiryhmän pysyvänä asiantuntijana toimii neuvotteleva virkamies Hanna-Mari Talka valtiovarainministeriöstä, joka toimii myös arviointiryhmän sihteerinä. Arviointiryhmä voi tarvittaessa kuulla myös ryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita.						
Kustannukset	Valtiovarainministeriö korvaa kunnan nimeämän edustajan matka- ja majoituskustannukset sekä maksaa päivärahan. Arviointiryhmän puheenjohtajalle maksetaan kertakorvauspalkkio, erikseen määräytyvä kokouskohtainen palkkio sekä matka- ja majoituskustannukset. Kustannukset maksetaan valtiovarainministeriön toimintamenomomentilta 28010111.						
Kunta- ja alueministeri	Anna-Kaisa Ikonen						
Osastopäällikkö	Jussi Virsunen						
Jakelu	Arviointiryhmään nimetyt ja Ähtärin kaupunki						
Tiedoksi	Suomen Kuntaliitto						

Liite 2. Ähtärin emon ja kaupunkikonsernin talouden kehitysarviot sisältäen tasapainottamistoimet

Ähtäri

EMOKAUPUNKI

	TP 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
TULOSLASKELMA	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Asukasluku 31.12.	5 220	5 145	5 072	5 000	4 932	4 870	4 813	4 760	4 710	4 657	4 612
Veroprosentti	10,10	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60
vero-% yksikön tuotto → muutoksen vaikutus	954	962	1 025	1 018	1 048	1 058	1 085	1 112	1 140	1 168	1 197
		477	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toimintatuotot	3 553	2 995	3 747	3 522	3 575	3 654	3 690	3 727	3 764	3 802	3 840
Toimintakulut	20 341	19 182	17 494	17 452	17 871	18 300	18 666	19 039	19 420	19 808	20 204
valmistus omaan käyttöön	252	0	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Toimintakate	-16 536	-16 187	-13 735	-13 918	-14 284	-14 634	-14 964	-15 300	-15 643	-15 994	-16 352
Kunnallisverot	9 632	10 196	10 869	10 793	11 106	11 217	11 497	11 785	12 079	12 381	12 691
Yhteisöverot	1 256	1 163	1 236	1 309	1 374	1 422	1 458	1 494	1 532	1 570	1 609
Kiinteistöverot	2 210	2 745	2 822	2 836	2 850	2 865	2 936	3 010	3 085	3 162	3 241
Verotulot	13 098	14 104	14 927	14 938	15 330	15 504	15 891	16 289	16 696	17 113	17 541
Valtionosuudet, ml hark.var.	3 272	3 960	2 563	2 400	2 678	2 853	2 896	2 940	2 984	3 028	3 074
Korkotuotot	24	24	170	170	170	170	170	170	170	170	170
Korkokulut	1 310	1 121	1 093	1 067	1 041	1 015	990	966	943	920	897
Muut rahoitustuotot	540	540	377	377	377	377	377	377	377	377	377
Muut rahoituskulut	1	3 630	1	1	1	1	1	1	1	1	1
VUOSIKATE	-912	-2 309	3 207	2 899	3 230	3 254	3 379	3 508	3 639	3 774	3 911
€/asukas	-175	-449	632	580	655	668	702	737	773	810	848
Poistot ja arvonalent.	1 897	2 788	2 774	2 760	2 746	2 733	2 719	2 705	2 692	2 678	2 665
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset kulut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-2 809	-5 097	433	139	483	521	660	802	947	1 095	1 246
Poistoon lisäys(-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Varausten lisäys(-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rahastojen lisäys(-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 809	-5 097	433	139	483	521	660	802	947	1 095	1 246
TASEESTA											
Kertynyt yli-/alijäämä	-5 438	-10 535	-10 102	-9 963	-9 479	-8 958	-8 298	-7 496	-6 549	-5 453	-4 207
€/asukas	-1 042	-2 048	-1 992	-1 993	-1 922	-1 839	-1 724	-1 575	-1 390	-1 171	-912

RAHOITUSLASKELMAN JA TASEEN TIETOJA (sisältäen nettorahoitustarpeen ja sen vajeen kattamisoletukset)

Vuosikate	-912	-2 309	3 207	2 899	3 230	3 254	3 379	3 508	3 639	3 774	3 911
Tulorahoituksen korjauserät	-133	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset erät, netto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
= 1. Toiminnan rahavirta	1 201	-2 309	3 207	2 899	3 230	3 254	3 379	3 508	3 639	3 774	3 911
Investointimenot	-9 728	-1 327	-1 202	-737	-732	-2 067	-362	-362	-362	-362	-362
Rahoitusosuudet investointeihin	170	311	100	0	0	0	0	0	0	0	0
Inv.hyödykkeiden luovutustulot	203	334	0	0	0	0	0	0	0	0	0
= 2. Nettoinvestoinnit	-9 355	-682	-1 102	-737	-732	-2 067	-362	-362	-362	-362	-362
€/asukas	-1 792	-133	-217	-147	-148	-424	-75	-76	-77	-78	-78
= 3. Toim. ja inv. rahavirta	-8 154	-2 991	2 105	2 162	2 498	1 187	3 017	3 146	3 277	3 412	3 549
4. Nettorahoitustarve											
(= 3. Toim. ja inv. rahav. + antolainasaam. muutokset - lainanlyh.)		-4 233	893	980	1 344	61	1 919	2 074	2 232	2 392	2 554
Antolainauksen muutokset	-0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lainamäärän muutos;	9 325	-1 242	-1 212	-1 182	-1 154	-1 126	-1 098	-1 071	-1 045	-1 020	-995
Lainanlyhennykset		1 242	1 212	1 182	1 154	1 126	1 098	1 071	1 045	1 020	995
Lainanlisäystarve		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lainakanta	50 937	49 694	48 482	47 300	46 146	45 021	43 922	42 851	41 806	40 786	39 792
€/asukas	9 758	9 658	9 560	9 460	9 356	9 244	9 125	9 003	8 876	8 758	8 628
Rahavarat	1 594	1 171	2 064	3 044	4 388	4 449	6 368	8 443	10 675	13 067	15 621
€/asukas	305	228	407	609	890	914	1 323	1 774	2 267	2 806	3 387
Nettovelka (rahat-lainat)	49 342	48 523	46 418	44 256	41 758	40 571	37 554	34 408	31 131	27 720	24 171
€/asukas	9 453	9 431	9 153	8 852	8 467	8 331	7 802	7 229	6 610	5 952	5 241

Ähtäri

KAUPUNKIKONSERNI

	TP 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
TULOSLASKELMA	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Asukasluku 31.12.	5 220	5 145	5 072	5 000	4 932	4 870	4 813	4 760	4 710	4 657	4 612
Veroprosentti	10,10	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60
vero-% yksikön tuotto	954	962	1 025	1 018	1 048	1 058	1 085	1 112	1 140	1 168	1 197
→ noston vaikutus		477	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toimintatuotot	15 128	14 220	11 661	11 836	12 031	12 140	12 261	12 384	12 507	12 633	12 759
Toimintakulut	34 159	30 743	26 454	26 719	27 368	27 872	28 430	28 998	29 578	30 170	30 773
Osuus osakk.yht. voitoista/tappioista	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Toimintakate	-19 006	-16 498	-14 769	-14 859	-15 312	-15 708	-16 144	-16 590	-17 046	-17 512	-17 990
Kunnallisverot	9 632	10 196	10 869	10 793	11 106	11 217	11 497	11 785	12 079	12 381	12 691
Yhteisöverot	1 256	1 163	1 236	1 309	1 374	1 422	1 458	1 494	1 532	1 570	1 609
Kiinteistöverot	2 210	2 745	2 822	2 836	2 836	2 850	2 922	2 995	3 069	3 146	3 225
Verotulot	13 098	14 104	14 927	14 938	15 316	15 489	15 877	16 274	16 680	17 097	17 525
Valtionosuudet	5 847	7 200	5 616	4 748	5 298	5 643	5 727	5 813	5 900	5 989	6 079
Korkotuotot	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58
Korkokulut	1 782	1 683	1 640	1 598	1 557	1 517	1 496	1 458	1 420	1 384	1 348
Muut rahoitustuotot	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290	290
Muut rahoituskulut	47	11 000	47	47	47	47	47	47	47	47	47
VIOSIKATE	-1 542	-7 529	4 434	3 529	4 046	4 208	4 265	4 340	4 415	4 491	4 566
€/asukas	-295	-1 463	874	706	820	864	886	912	937	964	990
Poistot ja arvonalent.	2 668	2 889	2 875	2 861	2 846	2 832	2 818	2 804	2 790	2 776	2 762
Satunnaiset erät, netto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-4 210	-10 419	1 559	668	1 199	1 376	1 447	1 536	1 626	1 715	1 804
Tilinpäätössierot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden verot	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62
Laskennalliset verot	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20
Vähennistöosuudet	-240	-240	-240	-240	-240	-240	-240	-240	-240	-240	-240
Tilikauden yli-/alijäämä	-4 532	-10 500	1 478	587	1 118	1 294	1 365	1 455	1 544	1 633	1 723
TASEESTA											
Kertynyt yli-/alijäämä	-9 819	-20 319	-18 842	-18 255	-17 137	-15 843	-14 477	-13 023	-11 479	-9 845	-8 122
€/asukas	-1 881	-3 949	-3 715	-3 651	-3 475	-3 253	-3 008	-2 736	-2 437	-2 114	-1 761

RAHOITUSLASKELMAN JA TASEEN TIETOJA (sisältäen nettorahoitustarpeen ja sen vajeen kattamisoletukset)

Vuosikate	-1 542	-7 529	4 434	3 529	4 046	4 208	4 265	4 340	4 415	4 491	4 566
Satunnaiset erät, netto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden verot	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62	-62
Tulorahoituksen korjauserät	-133	-133	-133	-133	-133	-133	-133	-133	-133	-133	-133
= 1. Toiminnan rahavirta	-1 613	-7 601	4 363	3 458	3 975	4 137	4 194	4 269	4 344	4 420	4 495
Investointimenot	-11 204	-3 000	-2 037	-1 700	-1 700	-3 567	-1 862	-1 162	-1 162	-1 162	-1 162
Rahoitusosuudet investointeihin	193	343	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Inv.hyödykkeiden luovutustulot	179	295	100	100	100	100	100	100	100	100	100
= 2. Nettoinvestoinnit	-10 832	-2 362	-1 837	-1 500	-1 500	-3 367	-1 662	-962	-962	-962	-962
€/asukas	-2 075	-459	-362	-300	-304	-691	-345	-202	-204	-207	-209
= 3. Toim. ja inv. rahavirta	-12 445	-9 963	2 526	1 958	2 475	770	2 532	3 307	3 382	3 458	3 533
(1. Tulorahoitus+ 2. Nettoinv.)											
4. Nettorahoitustarve											
(= 3. Toim. ja inv.rahav. + antolainasaam. muutokset - lainanlyh.)		-11 689	844	319	878	-786	997	1 812	1 926	2 038	2 151
Antolainauksen muutokset	-0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lainamäärän muutos;	8 957	-1 726	-1 682	-1 639	-1 597	-848	-1 534	-1 495	-1 457	-1 419	-1 383
Lainanlyhennykset		1 726	1 682	1 639	1 597	1 556	1 534	1 495	1 457	1 419	1 383
Lainanlisäystarve		0	0	0	0	708	0	0	0	0	0
Lainakanta	67 331	65 604	63 922	62 283	60 686	59 838	58 303	56 808	55 352	53 933	52 550
€/asukas	12 899	12 750	12 604	12 457	12 305	12 286	12 113	11 936	11 753	11 581	11 394
Rahavarat	4 459	3 290	4 134	4 453	5 331	5 252	6 250	8 062	9 987	12 026	14 176
€/asukas	854	640	815	891	1 081	1 078	1 298	1 694	2 121	2 582	3 074
Nettovelka (rahat-lainat)	-62 871	-62 314	-59 788	-57 830	-55 355	-54 585	-52 054	-48 747	-45 364	-41 907	-38 373
€/asukas	-12 044	-12 111	-11 789	-11 567	-11 224	-11 208	-10 814	-10 242	-9 632	-8 999	-8 320

Liite 3. Ähtärin tasapainottamistoimenpiteet

Yleishallinto, talouden tasapainottamistoimenpiteet					
Tulojen lisäys	2025	2026	2027	2028	Yht.
1. Verojen nostaminen	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	4 000 000
2. Tulouttaminen yhtiöiltä	60 000	60 000	60 000	60 000	240 000
3. Metsäomaisuuden myynnin tehostaminen	40 000	40 000			80 000
					0
					0
Tulot, netto	1 100 000	1 100 000	1 060 000	1 060 000	4 320 000
Menojen vähennys	2 025	2 026	2 027	2 028	Yht.
4. Ketrin lopettaminen, ltk jäsenmäärät	9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
5. Henkilöstötoimenpiteet	350 000				350 000
6. Avustusten leikkaaminen	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
					0
					0
Vähennys, netto	364 000	14 000	14 000	14 000	406 000
TOIMENPITEIDEN NETTOVAIKUTUS TOIMIALALTA YHTEENSÄ	1 464 000	1 114 000	1 074 000	1 074 000	4 726 000

Tekninen ja infra, talouden tasapainottamistoimenpiteet					
Tulojen lisäys	2025	2026	2027	2028	Yht.
1. Kiinteistöverokartoitus	70 000	150 000	150 000	150 000	520 000
2. Uusiutuvan energian hankkeet*					0
3. Hulevesimaksut	97 400	97 400	97 400	97 400	389 600
					0
Tulot, netto	167 400	247 400	247 400	247 400	909 600
Menojen vähennys	2 025	2 026	2 027	2 028	Yht.
4. Kiinteistökannan karsiminen	80 000	80 000	80 000	104 000	344 000
5. Myllymäen koulu pois käytöstä v. 2028				40 000	40 000
6. Vuonna 2028 eläköityvien palkkamenot sivukuluineen				65 000	65 000
7. Vuonna 2027 eläköityvien palkkamenot sivukuluineen			30 000	30 000	60 000
8. Avustuksien puolittaminen	53 000	53 000	53 000	53 000	212 000
					0
Vähennys, netto	133 000	133 000	163 000	292 000	721 000
TOIMENPITEIDEN NETTOVAIKUTUS TOIMIALALTA YHTEENSÄ	300 400	380 400	410 400	539 400	1 630 600

* Suunniteltu tuulivoimaloita, joiden kiinteistövero vaikutus n. 300 000 euroa vuodesta 2028 lähtien. Ei mukana laskelmassa, koska epävarma.

Sivistys ja hyvinvointi, talouden tasapainottamistoimenpiteet					
	2025	2026	2027	2028	Yht.
Tulojen lisäys					
1. Tilavaraukset maksulliseksi	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
2. Uimahallin lippujen hintojen nosto	13 000	13 000	13 000	13 000	52 000
3. AP/IP-toiminnan hinnan nostaminen	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
4. Liikuntahallin alle 18-vuotiaiden vuorot maksulliseksi	17 000	17 000	17 000	17 000	68 000
5. Kirjastoauton myyminen	13 000				13 000
					0
Tulot, netto	53 000	40 000	40 000	40 000	173 000
Menojen vähennys	2 025	2 026	2 027	2 028	Yht.
6. Myllymäen koulun toiminnan lopettaminen			100 000	100 000	200 000
7. Pirkkanpohjan kustannusten siirto testamenttivaroihin	30 000	30 000	30 000	30 000	120 000
8. Perusopetuksen tuntikehysvähennys	19 000	38 000	38 000	38 000	133 000
9. Lukion turvallisen liikennekurssin lopettaminen	25 000	25 000	25 000	25 000	100 000
10. Pirkkanpohjan taidekeskuksen avustus testamenttivaroihin	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
11. Vuonna 2025 eläköityvien palkkamenot sivukuluineen	19 000	19 000	19 000	19 000	76 000
12. Vesiliikumäen sulkeminen	4 200	4 200	4 200	4 200	16 800
13. Vauvabonuksen maksamisen lopettaminen	12 500	25 000	37 500	37 500	112 500
14. Muista avustuksista leikkaaminen	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
15. Vilikkilään ei tehdä peruskorjausta (toimintamenot)	35 600				35 600
Vähennys, netto	165 300	161 200	273 700	273 700	873 900
TOIMENPITEIDEN NETTOVAIKUTUS TOIMIALALTA YHTEENSÄ	218 300	201 200	313 700	313 700	1 046 900

YHTEENVETO ERI TOIMENPITEISTÄ, 2025-2028

Talouden sopeuttaminen

Kaikki yhteensä

Yleishallinto	2025	2026	2027	2028	Yhteensä
Tulojen muutos	1 100 000	1 100 000	1 060 000	1 060 000	4 320 000
Menojen muutos	364 000	14 000	14 000	14 000	406 000
Yhteensä	1 464 000	1 114 000	1 074 000	1 074 000	4 726 000
Tekninen toimi					
Tulojen muutos	167 400	247 400	247 400	247 400	909 600
Menojen muutos	133 000	133 000	163 000	292 000	721 000
Yhteensä	300 400	380 400	410 400	539 400	1 630 600
Sivistys ja hyvinvointi					
Tulojen muutos	53 000	40 000	40 000	40 000	173 000
Menojen muutos	165 300	161 200	273 700	273 700	873 900
Yhteensä	218 300	201 200	313 700	313 700	1 046 900
KAIKKI YHTEENSÄ					
Tulojen muutos	1 320 400	1 387 400	1 347 400	1 347 400	5 402 600
Menojen muutos	662 300	308 200	450 700	579 700	2 000 900
Yhteensä	1 982 700	1 695 600	1 798 100	1 927 100	7 403 500

Liite 4. Ähtärin kaupungin edustajan eriävä mielipide

Eriävä mielipide arviointiryhmän ehdotukseen valtioneuvostolle kuntajakoselvityksen käynnistämisestä

Jätän eriävän mielipiteen valtiovarainministeriön asettaman arviointiryhmän päätökseen arviointiryhmän esityksestä.

Perustelut

Arviointiryhmän esitys pohjaa vahvasti kaupungin ja konsernin taseeseen kertyneen alijäämän mää-rään sekä kaupungin ja konsernin lainamäärän suuruuteen, sekä arvioon niiden kehittymisestä vuosien 2026–2034 ajalla. Esityksessä on tuotu esiin myös kaupungin talouden positiivinen kehitys koko tarkastelujakson ajalta, mutta se ei riittävässä määrin arvioi kaupungin kykyä vastata palveluiden tuottamisesta jatkossa.

Arviointiryhmän esityksellä on merkittävä painoarvo valtiovarainministeriössä päätettäviin jatkotoimenpiteisiin, tässä tapauksessa erityisesti kuntarakennelain (1698/2009) 16 a §:n mukaisen selvityksen käynnistämiseen ja sen lopputulokseen. Käytännössä menettely johtaisi myös siihen, että kaupunki menettäisi päätösvalan mahdollisesta kuntajaon muutoksesta päättämiseen.

Koska arviointiryhmä esittää nimenomaan em. lainkohdan mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevan selvityksen käynnistämistä, on tämän eriävän mielipiteen perusteluissa otettu kantaa arviointiryhmän esitykseen ottaen huomioon myös kuntarakennelaissa esitetyt säädökset kuntajaon muuttamisen perusteista.

Tarkennukset perusteluun

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 20/2013 vp pitänyt tärkeänä, että pelkästään arviointimenettelyyn johtaneiden taloudellisten kriteerien täyttymisen ei pidä johtaa kunnan tahdon vastaisesti kuntajaon muutokseen, vaan muutoksen tulee olla kokonaisuutena perusteltu sekä välttämätön erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi.

Kuntarakennelain 4 §:ssä säädetään kuntajaon muuttamisen edellytyksistä. Ko. lainkohdan mukaan kuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos edistää saman lain 2 §:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa:

- 1) kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tai muuten edistää kunnan toimintakykyä;
- 2) alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita;
- 3) alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia; tai
- 4) alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

Arviointiryhmän ehdotuksessa kuntarakennelain 16 a §:n mukaisen selvityksen käynnistämistä on perusteltu seuraavilla:

- talouden tasapainottamistoimenpiteiden mukainen kehitysarvio,
- kaupungin kolmas kerta arviointimenettelyssä, sekä
- muut kaupungin toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät ja riskit.

Käytännössä edellä esitetty kehitysarvio perustuu Ähtärin kaupungin ja erityisesti sen konsernin taseeseen kertyneen alijäämän määrään, sekä arvioon siitä missä ajassa alijäämä saadaan katetuksi. Myös kaupungin ja konsernin lainamäärä on arvioitu edelleen suureksi arviointimenettelyssä käytetyn tarkastelujakson lopussa vuonna 2034. Kaupungin toimintaympäristöön vaikuttavat tekijät ja riskit sekä mahdollisuus niiden toteutumiseen perustuvat sinällään varovaisuusarvioon ja niiden painoarvon tulisi olla päätöksenteossa sama kuin mahdollisten talouden kehitykseen positiivisesti vaikuttavien mahdollisuuksien arvioinnilla.

Ilman tarkempaa selvitystä kuntajaon muutoksen vaikutuksesta on asian tässä vaiheessa kyseenalaista, että arviointiryhmän esittämä kuntarakennelain 16 a §:n mukainen selvitys tai sitä seuraava kuntajaon muutos edistäisi kuntarakennelain 4 §:n mukaisia tarkoituksia Ähtärin kaupungin tai mahdollisen liitoskunnan osalta.

Kunnan toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset vastata palvelujen järjestämisestä ja kunnan toimintakyky

Ähtärin kaupungin tilanteessa arviointimenettelyyn johtanut talouden epätasapaino on peräisin kaupungin tiettyjen konserniyhtiöiden talouden kehittymisestä, ja kyse ei ole niinkään emon toiminnan rakenteellisesta epätasapainosta. Tilanne konsernin kohdalla on oleellisesti muuttunut vuoden 2025 aikana, kun aiempien vuosien aikana konsernin tulosta heikentäneet Ähtärin Eläinpuisto Oy ja Hotelli Mesikämmen Oy ovat konkurssissa.

Kaupungin ja konsernin nykytilanteen mukainen taseessa oleva alijäämän määrä ja lainakannan suuruus ovat kiistattomia. Kaupunginvaltuusto on kuitenkin hyväksynyt jo vuonna 2024 talouden sopeuttamisohjelman, jonka tarkoituksena on talouden rakenteellinen sopeuttaminen pitkällä aikavälillä, ja jonka toimenpiteiden myötä kaupungin talousarvio- ja suunnitelmavuodet ovat ylijäämäisiä. Sopeuttamisohjelman toimenpiteet koostuvat suurimmaksi osaksi rakenteellisista sopeuttamistoimista, minkä myös arviointiryhmä on ehdotuksessaan ottanut huomioon.

Kaupungin lakisääteisten palvelujen nettokustannukset on esitelty arviointiryhmän ehdotuksessa sivuilla 8–11. Huomioon otettavaa on, että vuosien 2023–2024 nettokäyttökustannuksissa näkyy ko. vuosien tilinpäätöksiin tehty alaskirjaukset. Em. alaskirjaukset ovat muodostuneet saatavista, jotka ovat kertyneet pidemmältä aikajaksolta, mutta jotka realisoituivat kyseisille tilinpäätös vuosille. Tulevina vuosina kaupungin taloutta ei ole rasittamassa vastaavan kokoluokan

alaskirjauksia ja palvelut voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti tulevina vuosina.

Kaupungin talouden kehitysarvion mukaiset ylijäämäiset vuodet osoittavat, että kaupungin palvelutuotannon menot voidaan kattaa toimintatuotoilla sekä vero- ja valtionosuusrahoituksella. Hyväksytyn sopeuttamisohjelman lisäksi kaupungin taloussuunnittelussa tarkastellaan normaalina työnä vuosittain palvelujen mitoitusta ottaen huomioon demografiset muutokset väestönkehityksessä ja palveluiden käyttäjien määrässä. Näin ollen on kyseenalaista, voidaanko kaupungin toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten katsoa vaarantuneen siinä määrin, että asiassa edellytettäisiin kuntarakennelain 16 a §:n mukaista selvitystä.

Konsernin talouden kehitykseen vaikuttavat tekijät

Kaupungin ja konsernin talouden negatiivista kehittymistä ovat viime vuosien ajan määrittäneet pitkälti kaupungin konserniin kuuluneiden matkailuyhtiöiden, Ähtärin Eläinpuisto Oy:n ja Hotelli Mesikämmen Oy:n alijäämäiset tulokset, sekä yhtiöiden puolelta aiemmilta vuosilta kaupungille syntyneet luottotappiot ja alaskirjatut saatavat. Yhtiöiden vaikutus konsernin tulokseen on esitelty arviointiryhmän ehdotuksessa sivuilla 4. Yhtiöiden saataviin tehtyjen alaskirjausten vaikutus on esitelty arviointiryhmän ehdotuksessa sivuilla 4–5.

Em. yhtiöt on asetettu vuoden 2025 lokakuussa konkurssiin, ja yhtiöiden saatavat on poistettu alaskirjausten muodossa kaupungin taseesta. Kaupungin talouden suunnittelussa on huomioitu myös yhtiöiden konkurssien myötä katoavat tulovirrat, eli talousarvio ja -suunnitelma ei enää sisällä uusien saata-vien muodostumiseen liittyvää riskiä em. yhtiöiden osalta.

Tulonlisäyksen mahdollisuudet

Arviointiryhmän ehdotuksessa on sivulla 17 nostettu esiin kaupungin mahdollisuudet tulojen lisäämiseen, mutta toimia ei ole huomioitu talouden kehittymistä arvioivissa laskelmissa.

Kertaluonteisten lisätulojen mahdollisuudet liittyvät kaupungilla oleviin omaisuuseriin, erityisesti osakeomistuksiin, joihin liittyy vähintään 1 miljoonan euron lisätulon mahdollisuus perustuen osakkeiden tasearvon ja verotusarvon väliseen erotukseen. Omistukset ovat markkina-arvoltaan oletettavasti moninkertaisesti arvokkaampia.

Pitkäaikaisina tulonlisäysten mahdollisuuksina kaupungissa on myös vireillä kaksi tuulivoiman rakentamiseen liittyvää kaavoitusasiaa, joista toinen on edennyt kaavan hyväksymispäätöksen vaiheeseen. Mikäli vireillä olevan kaavoituksen mukaiset hankkeet etenevät loppuun saakka tuulivoimaloiden rakentamiseen, on voimaloiden arvioitu kasvattavan kaupungin kiinteistöverotulojen kertymää pelkästään Kimpilammenkankaan tuulivoimahankkeen toimesta vähintään 300 000 eurolla vuodessa alkaen vuodesta 2028–2029. Mikäli molemmat hankkeista

toteutuvat, on vuosittainen verotulokertymä huomattavasti suurempi.

Tarkastelujakson aikana tulovaikutus olisi näin ollen 1,5–1,8 miljoonaa euroa.

Lisätulojen mahdollisuus tarkastelujaksolla olisi näin ollen yhteensä vähintään 2,5–2,8 miljoonaa euroa.

Lainakannan kehitys ja investointien taso

Kaupungin suurta lainamäärää selittää suurimmaksi osaksi viime vuosien korkea investointitaso. Kaupungin näkökulmasta akuuteimmat ja suurimmat investoinnit ovat koskeneet perusopetuksen koulua, toisen asteen kampusta sekä liikuntapaikkoja. Kaupungin investointitarve on tulevaisuudessa hyvin maltillinen. Suunnitelmavuosille 2029–2030 investointeihin on varattu muita vuosia suurempi summa, mutta myös tämän jälkeen investointitason on arvioitu pysyvän matalana ja investoinnit kohdistuisivat pääsääntöisesti infran ja kiinteistöjen ylläpitämiseen.

Verotus ja valtionosuudet

Arviointiryhmän ehdotuksessa on sivuilla 7–9 tuotu esille valtionosuuksien ja verotulojen vaikutus kaupungin toimintamenojen rahoittamiseen.

Ähtärin kaupungin verotulokertymä, huolimatta valtakunnan keskitasoa huomattavasti korkeammasta kunnallisveroprosentista, vastaa määrältään valtakunnan keskitasoa tai verrokkikuntien verotulokertymää.

Valtionosuusrahoitus ei riittävässä määrin kompensoi verotulokertymän niukkuutta. Ähtärin kaupungille vuosittain maksettavat valtionosuudet ovat asukasmäärältään samankokoisiin kuntiin verrattuna lähes pääsääntöisesti 1–2 miljoonaa euroa pienemmät. Kaupungin vaikuttamismahdollisuus valtionosuuksien määrään on hyvin rajallinen, ja nykyisen kaltainen valtionosuusjärjestelmä luo pysyvän epätasapainon kaupungille ja asettaa kaupungin epäedulliseen asemaan suhteessa muihin kuntiin.

Yhteenveto

Vaikka konsernin taseeseen kertyneen alijäämän määrä ei tarkastelujaksolla alita alijäämäkriteerin raja-arvoa, on kaupungin ja konsernin talouden kehitys arvioitu positiiviseksi pitkällä aikavälillä. On perusteltua olettaa, että kaupungilla on toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata nykytasoisten palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta myös jatkossa itsenäisenä kuntana ottaen huomioon muutokset kaupungin konsernin rakenteessa.

Arviointiryhmän ehdotuksessa olevissa laskelmissa ei ole otettu huomioon kaupungin omaisuuden myyntiin ja tulojen lisäykseen liittyviä mahdollisuuksia, jotka voivat olennaisesti vaikuttaa kaupungin talouden kehitykseen positiivisesti lähitulevaisuudessa.

Arviointiryhmän ehdotus kuntarakennelain 16 a §:n mukaisesta menettelystä voi johtaa kuntajaon muuttamiseen ja kuntaliitokseen Ähtärin kaupungin tai mahdollisen muun liitoskunnan vastustuksesta huolimatta. Ilman kattavaa

selvitystä siitä, johtaisiko kuntaliitos tosiasiallisesti kuntarakennelain 2 §:n ja 4 §:n mukaisiin kuntajaon kehittämisen tavoitteisiin, on päätösvallan luovuttaminen pois kaupungilta asian valmistelun tässä vaiheessa kohtuuton toimenpide.

Ähtärissä 29.1.2026

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'P' followed by a series of loops and a horizontal line.

Perttu Sonninen

kaupunginjohtaja, Ähtärin kaupunki

arviointiryhmän jäsen